

מראי מקומות המזבח מקדש

פג. – פג:

המזבח מקדש את הראוי לו. פירש רש"י אפילו דבר פסול שעלה למזבח קידשו מזבח ליעשות לחמו ואין מורידין אותו. והנה בפשוטו הכוונה הוא שהוא נעשה לחמו של מזבח ומוקטר משום הכי ובוה לא אכפת לן במה שהוא פסול דלחם המזבח מוקטר אפילו שהוא פסול.

והנה בגמרא בע"ב מבואר דאימורי קדשים קלים שעלו לפני זריקת דמים לא ירדו דנעשו לחמו של מזבח ומבואר כנ"ל.

והקשה הגרי"ז, דעיין להלן במשנה פד. דמבואר דקידוש מזבח מהני רק לגבי דאם עלו לא ירדו אמנם אם ירדו לא יעלו.

והקשה דלהלן פה: מבואר מימרא דעולא דבמשלה בהן האור פירוש דכל דהו הוקטרו על גבי המזבח נעשו לחמו של מזבח ואפילו אם ירדו יעלו.

עוד הקשה הגרי"ז, דמדברי התוספות לעיל מג. סוד"ה הקומץ [תחילת התוספות מב:] מבואר שם דבדם לא שייך פקע פיגולו כי אם גבי הקטרה שנעשה לחמו של מזבח ומבואר דבדם ליתא לדין לחמו של מזבח.

וביאר הגרי"ז, דבאמת מה שנעשו לחמו של מזבח וקידוש מזבח הוי שני הלכות נפרדות. וכאן אין הכוונה שהוא נעשה לחמו אלא עיקר המכוון שהקידוש אינו מכשיר את ההקטרה של הקרבן בפסול. אלא מחדש שיהא לו דין הקטרה חדשה של לחמו של מזבח אבל אין הוא נעשה לחמו של מזבח.

ובזריקת הדם אע"פ דאינו נעשה לחמו של מזבח הקידוש מזבח מחדש שהוי דין זריקה מחודשת ולא זריקה שהיא קיום דין הקרבן. וצ"ב.

ועיין רש"י שכתב בתחילת דבריו קידשו המזבח ליעשות לחמו ויש לעיין דכאן איירי לכו"ע ואפילו לרבן גמליאל כמבואר בהמשך רש"י שסתמא זו היא ככו"ע ואם כן לשון זה אינו מתאים על דם. וצ"ע.

בא"ד כתב רש"י אפילו דבר פסול. וכו' ועמד הגרי"ז על זה דמשמעות דברי רש"י היא דגם בכשרים שייך קידוש מזבח שלא ירדו. והביא דכן מבואר ברמב"ם פ"ג מפסולי המוקדשין ה"ג.

אמנם באמת שיטת רש"י אינו כן דעיין להלן במתני' [פד.] עולה שעלתה חיה למזבח תרד שחטה בראש מזבח יפשיט וינתחנה במקומה. והקשתה הגמרא פה. סיפא אתאן לכשרה מאי קמ"ל דיש הפשט וניתוח בראש המזבח. והנה לכאורה הרמב"ם פירש את דברי המשנה שחייבים להפשיט ולנתח במקומה כיוון שנתקדש דאם עלו לא ירדו. אמנם ברש"י שם ד"ה אין הפשט שהחידוש הוא שניתן להפשיטה במקומה אבל בוודאי ניתן להורידה כיוון שניתן אחר כך להעלותה. ויש לעיין מה היא שורש מחלוקתם.

וכדעת הרמב"ם לכאורה מבואר בדברי התוספות יומא מה: ד"ה סודרן וז"ל, ועוד אפשר דאיסור יש להורידן מן המזבח. עכ"ל.

כתב רש"י ד"ה רבי יהושע אומר וכו' דהני תנאי פליגי בפירושא דאת הראוי לו וכו' ומבואר ברש"י דרבי הביא את דברי התנאים כמחלוקת על הסתמא. והתוספות כתבו דרבי יהושע ורבן גמליאל נחלקו בפירוש הסתמא דאת הראוי לו. וכן מבואר בפירוש המשנה לרמב"ם. והקשה הגרי"ד דלכאורה הוי שני ענינים שונים דהדין דאת הראוי לו בא למעוטי דבר שאינו מבורר למזבח כגון קמצים שלא קדשו בכלי ומחלוקת רבי יהושע ורבן גמליאל היא בעיקר דין קידוש מזבח באיזה דברים נאמר קידוש מזבח ואינו כלל הלכה בראוי לו.

דאמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמן לא ירדו נעשו לחמו של מזבח. וכן פסק הרמב"ם פסולי המוקדשין פ"ג הי"ב. ועיי"ש בכסף משנה שמדויק מדבריו דאין מקטירין אותן עד שיזרק הדם אלא דחל בהם מיד קידוש שאם עלו לא ירדו וכשיטת הרמב"ם. דלא ירדו שייך גם בכשרים.

אמנם הגרי"ז פליג וסבור דהקידוש הוא שיקטירו אפילו קודם זריקה והביא מהרמב"ם פ"ב ממעילה ה"א ומבואר מדבריו דאימורין שהעלן קודם זריקת דמים אין מועילין בהם. ודייק הגרי"ז דאי נימא דהקידוש מזבח אינו מהני לתת להם תורת הקטרה לפני זריקה פשיטא שלא מועילין בהם עד שיזרק הדם. אלא בהכרח דנתקדש מתחילה באם עלו לא ירדו שניתן להקטירו קודם זריקה. ועיין בדברי המפרש במעילה ז: ד"ה האמר עולא.

הני לא מחסרי מעשה בגופיהו. צ"ע דמאי אכפת לן אם מחסרי מעשה בגופיהו הא מכל מקום כל זמן שלא נזרק הדם לא נתקדשו האימורים בקדושת קדשי קדשים ולא נתבררו למזבח. כמבואר ברש"י. והגרי"ז טען, דלקידוש מזבח לא בעינן דהאימורין יהיו קדשי קדשים אלא שיהא קדושת הקרבה ובאימורין שפיר חיל קדושת הקרבה אלא חסר מתיר. ובזה מהני קידוש מזבח. ולכאורה צ"ע דאם כן לא מחסרי כלום ואין זה וורט של מחוסר מעשה בגופיהו. ועיין ברש"י וצ"ע על הגרי"ז.

פג:

אמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים לא ירדו נעשו לחמו של מזבח. הבאנו לעיל את מחלוקת הכסף משנה והגרי"ז האם המכוון הוא שגם קודם זריקה יוקטרו או דלמא דרק לא ירדו אמנם לא יוקטרו עד לאחר הזריקה דדעת הכסף משנה דרק לא ירדו והגרי"ז עצמו נקט דגם יוקטרו.

והנה יש לעיין, דהנה ההלכה היא בכל מקום דאם אין בשר אין דם ואם לא נשתייר כזית בשר או אימורים אי אפשר לזרוק הדם. ויש לעיין מה יהיה [לדעת הגרי"ז] באופן שהוקטרו האימורים קודם הזריקה ובשעת הזריקה אבד הבשר, האם יחשב שאין בשר אין דם כיוון שבשעת הזריקה אין אימורים קיימים.

הגרא"י נסתפק לדעת הגרי"ז האם צריך להקטירן קודם זריקה או דלמא רק דניתן להקטירם ואינו מחויב ויכול להמתין עד לאחר זריקה.

הני לא מחסרי מעשה בגופיהו. צ"ע דמאי אכפת לן דלא מחסרי מעשה בגופיהו הא מכל מקום כל זמן שלא נזרק הדם לא נתקדשו האימורים בקדושת קדשי קדשים ולא נתבררו למזבח. ומאי שנא מקמצים שלא נתקדשו בכלי דמבואר ברש"י לעיל שהטעם שלא הובררו משום שלא נשלם קדושתן ואם כן הכא נמי שלא נשלם קדושתו לא יחשבו שנתבררו למזבח. והגרי"ז טען, דלקידוש מזבח לא בעינן דהאימורין יהיו קדשי קדשים אלא שיהא קדושת הקרבה ובאימורין שפיר חיל קדושת הקרבה אלא חסר מתיר. ובזה מהני קידוש מזבח. ולכאורה צ"ע דאם כן לא מחסרי כלום ואין זה וורט של מחוסר מעשה בגופיהו אלא שבאימורין חל בהו קדושת הקרבה מיד וכל מה שחשיב שלא נתבררו זה רק אם חסר קדושת הקרבה ולא אם חסר קדושה אחרת. ועיין ברש"י, וצ"ע על הגרי"ז דמדברי רש"י משמע דלכל הפחות בהו"א כל זמן שלא נתקדשו בקדושת קדשי קדשים לא נתבררה קדושתן למזבח

תוד"ה למעוטי קמצים וכו' הכא נמי דהומ"ל לר"י למעוטי אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים דירדו. ויש לעיין מדוע רק אימורי קדשים קלים דלרבי יהודה אימורי קל הקדשים הוה ליה למעט כיוון דהוא מחוסר זריקה.

עוד הקשה הגרא"י, דמה"ת דנמעט מראוי לו אימורי קדשים קלים לרבי יהודה הרי לרבי יהודה הטעם שירדו אינו משום שאינו ראוי למזבח אלא משום שהוי כנשפך דמה והוא מחוסר זריקה ואינו בכלל קידוש מזבח מכל מקום רבי יהודה נמי מודה דכל דלא הוי מחוסר מעשה בגופו חשיב ראוי לו. וצ"ע.

שהלבונה ניתרת בקמיצת הסולת, הקשה השיטה אות ב בתוך דבריו דאם כן לא חשיב מחוסר מעשה בגופיהו כיוון דהלבונה חסרה את קמיצת הקומץ.

הנה מצינו שנחלקו רש"י והרמב"ם האם כל הד' עבודות של המנחה נוהגות גם בלבונה או רק בקמיצה שיטת רש"י היא מב: ד"ה בד"א ומנחות טז. ד"ה בקמיצה דהעבודה היא רק בקומץ ולא בלבונה אמנם שיטת הרמב"ם פט"ז פוסה"מ ה"ז דכל הד' עבודות נוהגות גם בלבונה.

בא"ד ועוד מדפריך מדעולא ולא פריך ממתניתין שנשפך דמה, יש לעיין דהרי המשנה ניתן לדחות שאיירי בקדשי קדשים וכמו שדחתה כן הגמרא להלן פא. לעולא. ומשום הכא הקשתה הגמרא מעולא דלהדיא דיבר על קדשים קלים.

הרמב"ם פסק פ"ג מפסולי המוקדשין ה"ה דקומץ מנחה שלא נתקדש בכלי שעלו ירדו הואיל ואינו ראוי מתחילתו ובה"ו פסק דנשפך דמה אם עלתה תרד. ויש לעיין דמדוע הוצרך לטעם דאינו ראוי תיפוק ליה דהוי כנשפך דמה כיוון דלא נזרק דמה. ועיין בחידושי הגר"ח פ"ד מפסולי המוקדשין ה"ב שחידש שם שעל הדם עצמו לכו"ע נאמר דאם עלה לא ירד.

ורבן גמליאל נמי הכתיב על מוקדה ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתא. יש לחקור, מהו דינא דאהדורי פוקעין האם הוי ילפותא לאשמיענו שלא נגמרה מצוותו גם בפקיעתו מעל המזבח וממילא הרי הוא מחויב להשיבו מעיקר דין האימורים שהם צריכים להיות מוקטרים כיוון שלא נתקיימה עדיין מצוות ההקטרה. או דלמא דבאמת כל שפקעו מעל המזבח כבר הושלם בהו מצוות ההקטרה אלא דהוי הלכה חדשה של אהדורי פוקעין והגרי"ד נקט כצד הראשון אמנם הגרי"ז נקט שאהדורי פוקעין הוא חיוב חדש. עיין מה שכתב במכתבים עמוד עז סוד"ה והנה הראשון דכתב דעיקר קיום המצווה תלוי בנתינת הקטרת על האש וכן בקומץ וכל ההקטרות. עיי"ש והביא ראיה מהספרי פרשת ראה פיסקא כו דאיכא ילפותא דבתמורה גם איתא לדין דאהדורי פוקעין ואי נימא דהוי רק גילוי דאכתי קיים בזה מצוות הקטרה מה"ת דתמורה שאני יעו"ש ויל"ע בזה.

ואידך לאהדורי פוקעין מנא ליה נפקא ליה מאשר תאכל האש. פירש"י קרא יתירא הוא דפשיטא דדשן מאשר תאכל האשה הוא אלא לדרשא אתא. והגרי"ד הקשה דבתורת כהנים צו פרק ב הי"ד משמע שמקרא זה נדרש לגופיה ואם כן לא הוי קרא יתירה.

פג: פד.

ורבן גמליאל נמי הכתיב על מוקדה ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתא. יש לחקור, מהו דינא דאהדורי פוקעין האם הוי ילפותא לאשמיענו שלא נגמרה מצוותו גם בפקיעתו מעל המזבח וממילא הרי הוא מחויב להשיבו מעיקר דין האימורים שהם צריכים להיות מוקטרים כיוון שלא נתקיימה עדיין מצוות ההקטרה. או דלמא דבאמת כל שפקעו מעל המזבח כבר הושלם בהו מצוות ההקטרה אלא דהוי הלכה חדשה של אהדורי פוקעין והגרי"ד נקט כצד הראשון אמנם הגרי"ז נקט שאהדורי פוקעין הוא חיוב חדש. עיין מה שכתב במכתבים עמוד עז סוד"ה והנה הראשון דכתב דעיקר קיום המצווה תלוי בנתינת הקטרת על האש וכן בקומץ וכל ההקטרות. עיי"ש והביא ראיה מהספרי פרשת ראה פיסקא כו דאיכא ילפותא דבתמורה גם איתא לדין דאהדורי פוקעין ואי נימא דהוי רק גילוי דאכתי קיים בזה מצוות הקטרה מה"ת דתמורה שאני יעו"ש ויל"ע בזה. והגרא"י רצה להביא ראיה מהמובא בתוספות ד"ה ההוא ועוד י"ל משום דהוא מוקמינן לה משפירשו מן המערכה וכו' ודן הגרא"י דאם זהו כסברת הגרי"ד מה שנא הרי מכל מקום לא נעשית מצוותן. אמנם להגרי"ז דהוי מחייב חדש של אהדורי פוקעין אפשר לדון דחיוב זה הוא רק כל זמן שהם על המזבח ויש לעיין בזה.

ועיין להלן מתני' פו. וכולן שפקעו מעל המזבח וברש"י שם ד"ה וכולן ובתוספות שם ומבואר שם מדברי התוספות לחלק בין פסולין דכל זמן שלא משלה בהו האור אם ירדו יעלו ואם נעשה בהם עיכול או אם ירדו לא יעלו לבין כשרין דאפילו שנעשה בהו עיכול אם ירדו יעלו. ובפשוטו נראה דהתם נמי הוא כהגרי"ז דבדין אהדורי פוקעין נאמר רק בכשרין ולא בפסולין אמנם להגרי"ד יש לעיין כיוון שלא נעשה מצוותן מדוע הפסולין לא יעלו.

תוספות ד"ה ההוא ועוד י"ל וכו'. היוצא מדברי התוספות דעיכולי גידים ועצמות אין מחזירין אפילו בעודם על המזבח ולא נפלו לארץ. [והגרי"ד טען, דהיינו דווקא בכבו. דאם לא כן משום שכל המזבח הוא מקום מערכה והם נחשבים שהם נקטרים בכל מקום שהם נמצאים במזבח כל זמן שהם עדיין נשרפים והולכים.]

ועיין להלן פו. ברש"י ד"ה שפקעו שפליג על זה.

ועיין ירושלמי יומא פ"ב ה"ב שקטרת שכבתה הוממה אפילו בקרטין שאין כתיב אוכלו אלא על מזבח החיצון. ולכאורה המכוון הוא לדין דאין אתה מחזיר עיכולי קטורת ולכאורה מבואר דגם בזמן שהוא על מזבח החיצון אין אתה מחזיר ולא רק בנפלו לארץ ומבואר לכאורה דיש חילוק בין קטורת לגידים ועצמות דגידים ועצמות רק בפירשו לארץ לא יחזיר וקטורת אפילו בעודה על המזבח לא יחזיר. וכן יש לעיין בדרכו של רש"י.

ועיין חידושי מרן רי"ז הלוי הלכות תמידין ומוספין עמוד 82 שהאריך בזה. ועיין באסיפת זקנים בפנ"מ ובצאן קדשים שעמדו בזה.

תוד"ה הוא אמינא אפילו מחיים. הקשה הגרי"ז הרי בבעל מום חוץ מהא דלית ליה דין הקטרה יש לאו בעשייתו. ואם כן מה סד"א דיהני הקידוש מזבח בבעלי חיים מכל מקום בשחיטתו יש לאו דבל תשחטו כמבואר בתמורה ו: ועל זה לא נראה דאיכא כלל קידוש מזבח לסלק לאו דבל תשחטו. וצ"ע.

נסכים הבאים בפני עצמן לכו"ע ירדו. עיין רש"י. אומר הרש"ש דצ"ל דס"ל לריש לקיש דלא כשמואל דהמתנדב יין מזלפו על גבי אישים דאם כן הוי דבר הראוי לאישים אלא סבר ריש לקיש שמנסכו בשיתים.

נסכים הבאים אם הזבח איצטרכא ליה. וכו' פי' דיש שני דברים יש נסכים הבאים אם הזבח ויש נסכים הבאים מחמת הזבח וסד"א דתליא בנסכים הבאים אם הזבח וקמ"ל דאינו תלוי בזה אלא בנסכים הבאים מחמת הזבח. והגרי"ד מצא ה"ת הפוכה של נסכים הבאים אם הזבח ואינן באים מחמת הזבח. [וזהו תלוי במה שחידש שניסוך המים אפילו שהוא נסכי היום ולא נסכי קרבן מכל מקום הוא קרב עם התמיד.] שלפי"ז לפי הה"א יפסלו ולפי המסקנא יוכשרו כיון שתלוי בבאין מחמת הזבח ולא בבאים אם הזבח.

שם. עיין רמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין ה"ד. ועיין כסף משנה שם

עיין שם ה"ג דמשמע דפסק כרבי יהושע. וכן כתבו הלחם משנה והכסף משנה ומכאן צ"ע על מה שכתב בחידושי רבינו חיים הלוי פי"ד פסוה"מ ה"ב שהביא דמהא דפסק הרמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין ה"ט שכלי שרת מוקדשין לכתחילה ליקרב מוכח דפסק כרבן גמליאל.

פד.

מתני' אלו אם עלו לא ירדו הלן. וכו' פי' רש"י בן לן דם בין האימורין. ויש לעיין האם כוונתו של רש"י דעל הדם עצמו יש אם עלו לא ירדו דלכאורה זה תלוי במחלוקת התנאים לעיל. או דכוונתו דגם באופן שהדם נפסל בכל אופן יש אם עלו לא ירדו על האימורים אע"פ שהם מחוסרי זריקה בהכשר.

שהיה פסולו בקודש. פירש רש"י משבאת לעזרה נפסלה. עיין תוספות וכן התוספות לעיל סח: ד"ה אמר. והגרי"ד הקשה שגם לפי התוספות משכחת לה פסול רובע לאחר שחיטה כגון שנרבעה בזמן שהיא מפרכסת דהרי היא כחיה. [ויש לעיין בזה.]

ולכאורה הביאור הוא דאין זה תלוי בזמן. אלא הכוונה שתלוי בסוג הפסול שאם שייך רק לאחר שחיטה אז חשיב פסולו בקודש. ואם כן לכאורה שייך לבאר שזה גם כוונת רש"י.

ואלו שלא היה פסולו בקודש. אמנם צ"ל דחייל בהו קדושת הגוף ולא קדושת דמים דאם הוי רק קדושת דמים פשיטא שלא נתפס בהו קדושת הגוף. ועיין רמב"ם פ"ג איסורי מזבח ה"י.

ר"י אומר ויצא דמה חוץ לקלעים. עיין בסטענסיל לעיל כז: שהקשה הגרי"ז דלפי המבואר בתוספות להלן פז ד"ה כבש בסופו. שלכו"ע לא יקנה דם הפסול הנזרק למזבח. אם כן מדוע יצא דמה אין על הדם דין עלו לא ירדו ואין זה בכנשפך. ועיין בחידושי הגר"ח הלכות פסולי המוקדשין פי"ד שנקט כן דהדם עצמו לא ירד. ועיין להלן קח. ד"ה שחיטת.

כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו. הגר"ז נסתפק האם כשירדו פקע הקידוש או דהקידוש קיים אלא דלהכי נתקדשו דלא ירדו ואם ירדו לא יעלו אמנם אם עלו עוד פעם הרי הם מקודשים מכת הקידוש הראשון.

ורצה להביא ראיה מהשיטה לעיל כז: אות ג דמבואר דמזבח הפנימי מקדש פסולים שאינם ראויים לו ולמזבח החיצון לענין שאם עלו על מזבח החיצון דלא ירדו הרי חזינן דהקידוש קיים גם כשירד מעל המזבח. ויל"ע בראיתו.

עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד. עיין בהעמק שאלה בראשית כב ט מדוע אברהם אבינו העלה את יצחק חי על גבי המזבח.

תוד"ה הלן והיוצא. ושמא הנהו הוי בכלל הנך דחשיב. הגרא"י דן דמסתמא הוי בכלל בעל מום.

ועיין רמב"ם פ"ז ביאת מקדש הי"ב והי"ג. ובאיסורי מזבח פ"ג ה"ה וכן בה"ג שם. והלכות בכורות פ"ב ה"ה.

תוד"ה חוץ למקומו. עיין תוספות מנחות עט. ד"ה והדר וכו' אבל קדשים קלים וכו'. ועיין קרן אורה.

תוד"ה זאת היא העולה. בסופו וא"ת והא ר"י סבר וכו' ועיין לעיל יד. תוד"ה תוך עזרה ובגליון השס שם שציין לתוספות במנחות.נז. ד"ה כבש וכן לתוספות להלן פז. ד"ה כבש עיין בדבריהם.

תוד"ה פרט לנשחטה בלילה הקשה הגרא"י דאם כן גם בחטאת שנכנס דמה לפנים תרד דהרי גם היא נדרשת מהכתוב הזה.

תוד"ה הניתנין. עיין חידושי מרן רי"ז הלוי הלכות פסולי המוקדשין עמוד מה שמה שצריך מיצוי למעלה בעולת העוף אין זה רק דין מקום מתן דמים. אלא דכך היא ההלכה דכל מעשיה למעלה.

הנה מצינו בסוגיא מחלוקת לגבי דין אם עלו לא ירדו. דלדעת רבי יהודה כל כמה דלא הוי זריקה אם עלו האימורין לא ירדו. ולדעת רבי שמעון גם אם ליתא זריקה אם עלו לא ירדו.

והנה יש ד' נידונים בסוגיא לגבי אם עלו לא ירדו א. באופן שחל פסול בדם האם על הדם עצמו יש דין אם עלו לא ירדו. **ב.** לגבי האימורין אם חל בהם פסול האם יש בהם דין אם עלו לא ירדו. **ג.** באופן שחל פסול בדם האם האימורים אם עלו לא ירדו. **ד.** באופן שהדם כבר נזרק על גבי המזבח האם קלטיה מזבח והאם דין קלטיה שייך לדין אם עלו לא ירדו. ונבאר את הדינים האלו אחד לאחר.

והנה יש לעיין ביצא דמה דמבואר דלרבי יהודה האימורין ירדו יש לעיין, דלכאורה דין זה הוא פשוט תיפוק ליה דהוי ליה נשפך דמה, ומדוע בעינן ילפוטא נוספת שביצא דמה ירדו דהרי לרבי יהודה בעינן ג' מיעוטינן.

ויש לדון דכאן איירי על הדם עצמו האם נתקדש באם עלו לא ירדו, והחידוש הוא שביצא דמה לא חל יותר קידוש על הדם עצמו, ולפי"ז בהכרח דרבי יהודה סבר כרבן גמליאל. או דלמא איכא למימר, דכאן איירי באופן שנזרק הדם, ואפילו הכי הפסול יוצא שחל בדם מעכב דלא יועיל לגבי האימורין דין אם עלו לא ירדו, וזה הוי מיעוט חדש דהרי כאן איכא זריקה.

והנה באמת בכלל הסוגיא יש לעיין בכל הפסולים שהוזכרו במשנה. לגבי מה חל דינא דאם עלו לא ירדו האם לגבי הדם ולגבי האימורין ולרבן גמליאל כדאית ליה ולרבי יהושע כדאית ליה. או דלמא דלגבי הדם עצמו פשוט שמועיל הקידוש מזבח ואיירי רק לגבי האימורין.

והנה חלק מהפסולים שהוזכרו במשנה ובבריתא הם פסולים בדם וחלק מהפסולים הם פסולים באימורין. למשל שקיבלו פסולים וזרקו את דמו הנה שם לא איירי כלל לגבי הדם דהרי הדם כבר נזרק ושם איירי לגבי האימורין. וכן מה שהוזכר בבריתא נתן את הניתנין למטה למעלה ואת הניתנין למעלה למטה. שהנידון הוא לגבי האימורין ובזה מודה רבי יהודה.

והנה יש לעיין שאלה יסודית בכלל הסוגיא באופנים אלו מדוע רבי יהודה מודה הרי כיוון דהזריקה היא זריקה פסולה. הרי היא כמו דליתא לזריקה כלל ומדוע אם עלו לא ירדו.

ועיין בחידושי רבינו חיים הלוי הלכות פסולי המוקדשין פי"ד הי"ב מה שכתב בד"ה והנה וכו' ומבואר שם דרך זריקה שהיא קיום דין בקרבן. וזהו אפילו זריקה פסולה אם יש לה הכשר במקום אחר. היא מועלת שיחול דין אם עלו לא ירדו על האימורין. עיי"ש היטב. וקשה על דבריו טובא מהניתנין למעלה שנתנן למטה ומודה רבי יהודה. אע"ג דשלא במקומו לאו כמקומו ואינו עושה דין בקרבן שהרי יחזור הכשר ויקבל וכמבואר לעיל כז'. וצ"ע על דבריו. וצריך לבאר, מדוע בכל אופן מהני הזריקה לאימורין.

שם. עוד מבואר מדברי רבי חיים שם. דעל הדם עצמו בוודאי גם לרבי יהודה אם עלו לא ירדו. [והגרי"ז טען דדין זה אמר הגר"ח בנשחטה בלילה וביצא דמה אבל לא בנשפך דמה.]

ועיין רש"י במתני' הלן, בין לן דם בין לן אימורין וברש"י ע"ב ד"ה לן וד"ה שהרי וצ"ע על דברי הגר"ח. עיין רש"י לעיל כז'. ד"ה והלן דפירש דלן הכוונה לן בשרה ויש לעיין אם פליג על רש"י במשנתנו ובמה פליג. אמנם האמת היא דרש"י בנדה מ: פירש דהלן הכוונה דם הלן. וממילא אין הכרח כלל דפליג אלא חדא מגו תרתי נקט.

שם. הנה בסוגיא לעיל כז': מבואר דזריקה שלא במקומו אם לאו כמקומו דמי מכל מקום קלטיה מזבח דלא יקנחנו ואינו יכול להשתמש בדם הנזרק עוד פעם. וחשיב זריקה דמועלת לגבי האימורין דאם עלו לא ירדו.

והנה יש לעיין האם דין קלטיה מזבח שייך רק לדין אם עלו לא ירדו דרק אם יש דין אם עלו לא ירדו על דם אז גם באופן שנזרק הדם יש דין קלטיה מזבח. או גם לשיטות דליכא קידוש דאם עלו לא ירדו מכל מקום קלטיה מזבח. ועיין תוספות להלן פז: סוד"ה כלי שרת דכתב דמה שפירשתי שהדם לא נתקנח וכו' ומבואר דגם לרבי יהושע לא יתקנח. ועיין תוספות מנחות ו: ד"ה שהרי,

תוד"ה וחוי' למקומו. יש לעיין בסברת בהא דכתבו התוספות וי"ל פסול שלא במקומו חמיר טפי וכו' יש לעיין הרי השחיטה היתה במקומו. ועוד יש לעיין במה שכתבו התוספות בסוף דבריהם וצ"ע וכו' דקשה מאי נפקא מינה מה היתה המחשבה הא בשניהם הוי מחשבה דשלא במקומו הפוסלת את השחיטה ומה"ת דיהיה נפק"מ לגבי דין דאם עלו לא ירדו.

תוד"ה פרט. יש לעיין דאם נשחטה בדרום כעין שחיטת חוץ מדוע מודה רבי שמעון.

תוד"ה הניתנין. ובפרק כל הפסולין נמי אמרינן וכו' עיין תוספות לעיל כז': ד"ה לאו בתחילת דבריהם ודו"ק.

פד:

תוד"ה הניתנין. ומיהו צ"ע כי שמא שנשפך הדם ונאבד קודם קבלה לא יאמר ר"ש לא ירדו בשביל שחיטה לבדה וכו'. מדברי התוספות כאן נראה שנסתפקו בזה אמנם התוספות בנדה. מ: ד"ה והניתנין נקטו כן בפשיטות. וז"ל ונשפך הדם נמי דלא ירד לר"ש דווקא שנשפך לאחר שנתקבל וכו' ונראה דלר"י תרד אפילו נתקבלה ואחר כך נשפך דמה.

והקשה הגרא"י מדוע כתבו שם התוספות ונראה דלכאורה זה פשוט דאיירי באופן זה דהרי פליג על ר"ש בנשפך ונשפך קודם קבלה ר"ש מודה.

יש לעיין, רבי יהודה דפוסל בנשפך האם זהו רק באופן דליתא לזריקה או דלמא דאפילו באופן שהיה זריקה בכל אופן סובר דבפסול נשפך ירדו כמו בפסול דיצא דמה. עיי"ש היטב בתוספות.

שם. בפשוטו ביאור סברת התוספות מדוע בנשפך קודם קבלה לא יודה רבי שמעון אפשר שהטעם הוא משום שלאחר קבלה חל באימורים דין כל העומד לזרק ואפילו לצד דלא אמרינן דכזרוק דמי לענין לאחשובי לשם אוכל מכל מקום חל בדם מצב זה מה שאין כן קודם קבלה.

שם. עיין להלן קיא: רבא אמר קבלה בכלי חול וכו' ועיין שם פירש"י ד"ה וכן המקבל. ועיין להלן קח. רבה אמר קבלה בכלי חול וכו' וברש"י ד"ה רבא אמר. ובתוספות שם ד"ה שחיטת לילה דהך סוגיא כרבי שמעון. ומבואר בב' הסוגיות דלרבי שמעון המקבל בכלי חול ואחר כך העלה האימורין בחוץ חייב. והקשה רע"א, דקשה טובא על מה

שכתבו התוספות כאן דלרבי שמעון אם נשפך הדם קודם קבלה אפילו ר"ש מודה דתרד. דהרי קבלה בכלי חול היא כמו דליתא קבלה ונפסל הדם בפסול נשפך.

אמנם הגר"ד רצה לחדש דאין כוונת התוספות דתלוי דווקא בקבלה אלא הכוונה היא דשחיטה לבדה אינה מספקת ובעינן או קבלה או זריקה ואם יזרוק אחר כך גם יהני ורק דשחיטה לבדה אינה מספקת.

ולפי"ז ביאר דכאן כיוון שאם יזרוק הדם האימורים אם עלו לא ירדו חשיב שפיר שהקודש מקבלו. [דהרי חיוב חוץ תלוי באם הקדש מקבלו לכל הפסחות לאם עלו לא ירדו דרך באופן זה הוא חייב בחוץ] ועיין רמב"ם פ"ח ממעשה הקרבנות הי"ז ובתוספות להלן קי: ד"ה אי וא"ת מאי שנא וכו'.

שם. עיין לעיל סח: שמבואר שם זה הכלל כל שפסולו בקדש אינו מטמא בבית הבליעה. [בפשוטו מכיוון דמהני ביה תורת השחיטה לענין אם עלו לא ירדו מהני לאפוקי מתורת נבלה.] לא היה פסולו בקדש מטמא בבית הבליעה.

ויש להסתפק האם סברת התוספות כאן דלרבי שמעון נשפך קודם קבלה ירדו האם הוי סברא רק לענין אם עלו לא ירדו או גם לענין לאפוקי מידי נבלה.

ובאמת ביסוד הדין דפסולו בקדש אינו מטמא בנבלה מבואר בגמרא סט. דיסוד ו הוא משום דמליקה המתרת את האיסור אינה מטמאה בגדים. בבית הבליעה. ובתוספות סח. ד"ה מלק ביאר דהיינו שהמליקה מועלת לענין אם עלו לא ירדו. ועיין להלן פח. ד"ה חטאת שמבואר בתוספות דבעינן שבפועל יחול בה דין דאם עלו לא ירדו. אמנם עיין רמב"ם פ"ג מפסולי המוקדשין ה"ו. דפסק כרבי יהודה דשחיטת לילה תרד ולכאורה ה"ה מליקת לילה. ובפ"ז פסק דאם מלק בלילה אינו מטמא בבית הבליעה. עיי"ש בלח"מ. והגר"ז ביאר דמתרת את האיסור תלוי בזה שיש לה שם מליקה בקדש.

והגר"ז הקשה מסוגיא מעילה ג. איתביה רב יוסף לרבה חדא מגו חדא וכו' עיי"ש. דלרמב"ם אתי שפיר אלא לתוספות צ"ע מדוע הוצרך להקשות חדא מגו חדש. ודן לבאר לפי המבואר בתוספות דידן.

בסוה"ד ומיהו יש לדמות פסול מיצוי לפסול שחיטה יותר מלקבלה וכו' עיין תוספות לעיל סו: סוד"ה ואלא במיצוי. ועיין תוספות ישנים יבמות לג. אות א. ועיין ברכת הזבח וצאן קדשים.

תוד"ה ומוציא אני וכו'. משמע דלא איצטריך האי קרא וכו' ועיין שיטת אות יד דמחק תיבת האי. ועיין נדה מא. וצ"ע שיטת הרמב"ם איסורי מזבח פ"ג ה"י דקדושה חלה על רובע ונרבע וכו' והקשה הגר"ז דאם כן מה הקשתה הגמרא מדוע בעינן פסוק דירדו.

בא"ד. אבל מוקצה ונעבד קשה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו הקשה הגר"ז דאיתא בגמרא ע"ז נד. דבעשה בה מעשה אדם אוסר דבר שאינו שלו ואפשר דהקרא קאי באופן זה. ועיין רמב"ם פ"ד איסורי מזבח ה"ו ובהשגות הראב"ד שם ובכסף משנה ובלח"מ.

בא"ד וא"ת ואתנן ומחיר וכו' אי לאחר שהוקדשו וכו' עיין שם במשנה בתמורה ל: ועיין רמב"ם פ"ד איסורי מזבח ה"ט' ובהשגות ובנו"כ. ולכאורה לפי הרמב"ם מיתן ליישב דאיצטריך קרא לעופות.

תוד"ה ומוציא אני וכו'. משמע דלא איצטריך האי קרא וכו' ועיין שיטת אות יד דמחק תיבת האי. ועיין נדה מא. וצ"ע שיטת הרמב"ם איסורי מזבח פ"ג ה"י דקדושה חלה על רובע ונרבע וכו' והקשה הגר"ז דאם כן מה הקשתה הגמרא מדוע בעינן פסוק דירדו.

בא"ד. אבל מוקצה ונעבד קשה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו הקשה הגר"ז דאיתא בגמרא ע"ז נד. דבעשה בה מעשה אדם אוסר דבר שאינו שלו ואפשר דהקרא קאי באופן זה. ועיין רמב"ם פ"ד איסורי מזבח ה"ו ובהשגות הראב"ד שם ובכסף משנה ובלח"מ.

בא"ד וא"ת ואתנן ומחיר וכו' אי לאחר שהוקדשו וכו' עיין שם במשנה בתמורה ל: ועיין רמב"ם פ"ד איסורי מזבח ה"ט' ובהשגות ובנו"כ. ולכאורה לפי הרמב"ם מיתן ליישב דאיצטריך קרא לעופות.

בא"ד ומכל מקום הוי כלאחר שהוקדש כיון דקדיש אגב אימיה וכו' והקשה הגרא"י, צ"ב דמה בכך דסיבת קדושתו היא אגב אמו מ"מ למ"ד בהויתן הן קדושין הן חולין עד שעת יציאתו ונמצא דחל איסור אתנן קודש שהוקדש ואמאי הוי כלאחר שהוקדש. ועיין עולת שלמה.

ומה שהתוספות הביאו ראייה מלהלן קיד. כלפי שחוטי חוץ לכאורה אינו מוכח כלל. דשאני התם דלמעשה אפילו וולד חולין ראוי ליקרב אגב אמו כשהוא במעי אמו וממילא שייך למימר דחשיב ראוי לבוא לפתח אהל מועד. ועיין שם ברש"י ד"ה נ"ל.

בא"ד והתם פירש בקונטרס וכו' ולפי מה שפירשתי ניהא. עיי"ש בנדה ולהלן קיד. ועיין צ"ק ופנים מאירות. ועיין בשיטה.

בא"ד וקסבר בהויתן הן קדושין ולא חלה בהו אפילו קדושת דמים. הגרא"י דייק דמלשון התוספות משמע דהוי חידוש והיה מקום לומר דיחול בהם לכה"פ קדושת דמים ועיין להלן קיד. תוד"ה קסבר דבאמת כך נקט דמודה רשב"ג דחל בוולדות קדושת דמים.

ודבר זה הוקשה לגרי"ז טובא, דממה נפשך, אי נחתא עליהו קדושה אגב אמן בעי למיהוי קדושת הגוף או דלא חייל כלל אבל מהיכי תיתי שיחול בהו קדושת דמים. וצ"ע.

בא"ד וי"ל דמקדישן בבטן קדושת פה. ומשמע מדברי התוספות דדווקא כשמקדישן בבטן מהני לחול קדושת הגוף על טומטום ואנדרוגינז. וכן כתבו התוספות נדה מא. ד"ה קסבר עיי"ש. אמנם התוספות להלן קיד. ד"ה וקסבר כתבו לא כן. וז"ל ונראה לפרש וכו'. ועיין תמורה כה. קסבר רשב"ג וולדות קדשים בהויתן הן קדושין. ועיי"ש פירש"י ד"ה הא. ועיי"ש בפירוש רבינו גרשום ד"ה קסבר. והגרי"ז הקשה על פי' רבינו גרשום דמה יענה בכלאיים הרי שם הוי משעת יצירתן.

והגרי"ז ביאר, באופן אחר את החילוק בין הויתן הן קדושין למעי אמן. דהויתן היא חלות קדושה בפני עצמה שחלה על הולד מה שאין כן במעי אמן היא קדושה שחלה מכח האם ולכן עדיפא לחול על פסולים. [ורצה לדון דשמא זו כוונת רש"י שם.]

והקשה הגרא"י דכאן בתוספות מבואר להפך דקדושת פה עדיף לחול על פסולין מאשר קדושה דממילא. אם כן מוכח כנגד סברת הגרי"ז.

בא"ד א"נ בקדשים שהפילו מודה דבקבורה וכו' משום דאי הוי בר קיימא הוי חזו להקרבה. כן כתבו כן התוספות מסברא. אמנם כלפי קדושת בכורה ילפינן ליה מקרא עין בכורות ג... ודייק הגרא"י דמשמע דלא אומרים כן מסברא ויל"ע בזה.

ועיין חולין עז: תוד"ה רובא והגליון הש"ס שם שציין לתוספות אצלינו.

[**בא"ד והכי צריך לפרש בשלהי פרק בהמה המקשה.** ותוספות מסיק דהך סוגיא כמאן דאמר בהויתן הן קדושין ונפל שאני משום דרובא בר מיקדש. ועיין להלן קיד. תוד"ה קסבר דמסיק להפך דקאי הסוגיא כמאן דאמר במעי אמן הן קדושין והטעם שנקט רובא הוא משום דאיכא דמות יונה או קלוט לר"ש דכיוון שנאסר באכילה לא מתסבר דתפשינהו קדושת אמן.

ורבי משה בן הגר"ח שאל לגר"ח דהרי מבואר בחולין סח: דאמר ר"ש קלוט במעי פרה שנאסר זהו רק לאחר שיצא לאויר העולם אבל במעי אמו שרי באכילה. דמדוע כתבו התוספות דלא חל קדושה הרי במעי אמו שרי באכילה.]

גמרא חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו חוץ למקומו הואיל ואיתקש לחוץ לזמנו עיין לעיל לד: חוץ למקומו וחוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו. ועיי"ש ברש"י ד"ה הואיל. ועיין תוספות מנחות עט. ד"ה והדר. ועיין מל"מ פי"ח פסולי המוקדשין ה"ז בסופו.

אימורי קק"ל שהעלן לפני זריקת דמים לא ירדו. לעיל הבאנו את מחלוקת הגרי"ז והכסף משנה. האם באימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים האם מקריבים אותן לפני הזריקה או דלמא דרק דלא ירדו.

הנה יש לחקור לדעת הגרי"ז דהרי למדנו בפסחים את הכלל של אם אין בשר אין דם שאם לא נשאר כזית מהאימורים או מהבשר אין זורקים את הדם. ויש לעיין באופן שהקטיר את האימורין לפני הזריקה שלא ירדו. האם בעינן דבשעת זריקה יהיה קיים כזית או דמספיק מה שהיתה ההקטרה קודם אע"פ שהיא היתה קודם זריקה.

עיין במפרש במעילה וברבינו גרשום שם ז: ד"ה האמר עולא דמשמע כפי שדייק הגרי"ז בכסף משנה דאינו מקטירן אלא לאחר זריקה.

פשיטא וכו' נחלקו הרמב"ם פ"ג ה"ג מפסולי המוקדשין. ורש"י בסוגייתנו ד"ה ומשני. האם גם בכשרים נאמר דינא דלא ירדו. ולדעת הרמב"ם דנאמר דינא דלא ירדו גם בכשרים צ"ע איך יפרש את קושיית הגמרא פשיטא דברש"י מבואר דפירש שהשאלה היא שפשיטא דחיים ירדו דהרי אפילו כשרים שחוטים ירדו כיוון שיחזרו ויעלו. ותרצה הגמרא דאירי בבעלי חיים פסולים באופן שבשחוטם לא ירדו. אלא דלדעת הרמב"ם קשה מאי פשיטא, ומה תירצה הגמרא.

מאי קמשמע לך. לדעת רש"י יש להקשות, דהגמרא היתה צריכה לשאול שהדין אינו נכון. ולדעת הרמב"ם קשה, מדוע לא תירצה הגמרא דהא קמשמע לך דבכשרים אם עלו לא ירדו.

רש"י ד"ה ונתח אותה. הנה מדברי רש"י הוה משמע דהדרשא היא רק ששריפת פסולים נאמרה עם עורה אמנם על הקרבת פסולים לא נאמר המיעוט מניתוח. ואם כן קשה דהרי כאן איירי בהקרבה אמנם עיין בתורת כהנים ויקרא דיבורה דנדבה פרק ה' ה"ז. ובר"ש שם. ודו"ק. ועיי שפת אמת.

הב"ע כגון שהיתה לה שעת הכושר ונפסלה וראבר"ש היא. הגרי"ז דן דבמצוות הפשט ישנן שני דינים א. דבקרבת איכא מצוות הפשט. ב. דחלוק הבשר מהעור דהבשר דינו להקטרה והעור דינו לכהנים.

ודן הגרי"ז בביאור דעת ראבר"ש דכלפי מצוות הפשט אין חילוק בין קודם זריקה ללאחר זריקה. אלא דרק כלפי הדין השני של הזכייה לכהנים בזה יש חילוק שהיכן שהיתה לו שעת הכושר כבר זכו בזה לכהנים וגם אם נפסל לא יצא מידי כהן ומשום הכי צריך להפשיטו אמנם כלפי מצוות הפשט כל שנפסל פקעה מצוותו. ולפי"ז הקשה הגרי"ז איך מוקים הגמרא משנתנו כראבר"ש הרי במשנתנו תני יפשיטנה וינתחנה במקומה ובע"כ הכוונה לדין הראשון של מצוות הפשט דאי לאו הכי מאי שייטא ניתוח להכא. ואמר לו הגר"ח דלעולם כוונת ראבר"ש דיש מצוות הפשט.

והגר"א הוקשה לו דברי הגר"ח דמנליה גופא לגמרא דראבר"ש איירי בהכי. ועוד דמסברא הגרי"ז צודק דמאי שנא כלפי מצוות הפשט בין היתה לה שעת הכושר ללא היתה וכל שנפסלה פקעה מצוותו והרי היא בכלל המיעוט של ונתח אותה כשרה ולא פסולה.

ולמ"ד אין הפשט וניתוח וכו' מא"ל. עיין פירש"י. ולכאורה רש"י לשיטתו. אמנם לדעת הרמב"ם צ"ב מאי שנא בין פסולים לכשרים דהרי בשניהם הדין הוא דלא ירדו.

אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים יש בהם מעילה או לא. הבאנו לעיל דמכאן דייק הגרי"ז דמקטירין אותן קודם זריקה דאם אין מקטירין אותן מאי סד"א דיהיה בהם מעילה דאטו משום הלא ירדו לבדם סד"א דליהוו קדשי ה'. ועיין רמב"ם פ"ב ממעילה ה"א שכן פסק דאין בהם מעילה עד שיזרק הדם.

רש"י ד"ה הואיל וכשרין בעופות. ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו נא לפחתך וכן מום מגונה ובציצו נכתב וכל מום מגונה. עיין תוספות לעיל לד: ד"ה אלא וסח: ד"ה שננסמית עינה. ועיין קרן אורה ושם דיברנו בזה בהרחבה האם רש"י פוסל שאר מומין או לא.

ומודה ר"ע בעולת נקבה וכו' עיין בחי' הגרי"ז במכתבים עמוד עח. והרי זה הלשון וכו'.

פה:

אמר רבי יוחנן לא הכשיר ר"ע וכו' עיין לעיל לה: וברש"י שם ד"ה כשרין דמשמע התם דרך מחוסר אבר פסול דפירש וז"ל. דהוי לכתחילה דאין פוסל בהם אלא מחוסר אבר משום הקריבהו נא לפחתך. והקשו התוספות דבקידושין כד: ילפינן לה מן העוף ולא כל העוף וצ"ע בדעת רש"י.

עוד יש להקשות מרש"י להלן פה: ד"ה הואיל שכתב דדין תמים נאמר רק בבהמה ומיהו מחוסר אבר לו דנאמר הקריבהו לפחתך וכל מום מגונה. ומשמע מדברי רש"י דלא נאסר דווקא מחוסר אבר אלא כל מום.

בעי רבי ירמיה וכו' או דלמא הרי נעבדה בו עברה. הקשה הגר"א, דהרי גם לצד הראשון אנו סוברים דנעבדה בו עברה. אלא דמכל מקום כיוון דליתא ברובע ליתא בנרבע. ואם כן הגמרא היתה צריכה לומר באופן זה או דלמא אע"ג דליתא ברובע איתיה בנרבע.

אמר רבה ת"ש. הגר"א ז"ל העיר, מדוע לא קאמר נמי נכשיר ברובע הואיל וכשר בעופות. ודן הגר"א ז"ל דאין לומר דהוא רק חיסרון ה"ת שלא שייך במציאות את הענין של רובע בעוף וממילא לא שייך לומר הואיל וכשר בעופות. דהרי כמו דאמרינן דילפינן נרבע מרובע ולא אמרינן דהוי רק חיסרון ה"ת אלא ממעטים את זה מהדין גם כן רובע עצמו נאמר דיתמעט מהדין. וקושיא זו הקשה הגר"א ז"ל דקשה גם לפי המסקנא דלא ילפינן נרבע מרובע מכל מקום.

והגר"א ז"ל תירץ, דאפשר דלמסקנא דלא ילפינן נרבע מרובע ה"ה דלא ילפינן רובע מרובע והוי רק חיסרון ה"ת.

אמנם הביא שחכם אחד אמר לפני הגר"א ז"ל לתרץ, על פי התוספות לעיל עז: ד"ה הכא בדוקין שבעין וז"ל וא"ת אמאי לא חשיב נמי ניב שפתים, ושמא בעוף לא שייך ניב שפתים. ובפשוטו כוונת התוספות היא רק לבאר מדוע ר"ע דיבר על דוקין שבעין. אמנם שייך לומר שתוספות בא לאמר דבאמת לא יוכשר מכאן זה. כיוון דלא שייך בעופות אע"ג דמצד הדין היה צריך להיות כשר בעופות אבל כיוון דבמציאות הוא לא קיים לא שייך לומר הואיל וכשר בעופות. והגר"א ז"ל דן בסברא זו.

וטומטום ואנדרוגינוס וכו'. עיין פירש"י דפירש דזהו דווקא למ"ד בריה בפני עצמו דלמ"ד ספק זכר ספק נקיבה אין בעוף חילוק בין זכר לנקבה.

אמנם ברמב"ם פ"ג מאיסורי מזבח ה"ג מבואר דפליג ועיין שם בכסף משנה.

אב"א מעשה קמ"ל. העיר הגר"א ז"ל דאין דרך המשנה להביא סתם מעשים דלא משמיעים אותנו דין וצ"ל דהכוונה של המעשה היה לאשמיענו דכך היא ההלכה וכן מבואר בתו"ט.

ואב"א מאי דוחה כלאחר יד. הגר"א ז"ל נסתפק האם בכל הפסולים נאמרה ההלכה לדחות כלאחר יד או דלמא דווקא בבעל מום לדעת רבי עקיבא עיין שפת אמת.

אמר עולא אבל משלה בהן האור יעלו. עיין בחידושי רבי חיים פ"ג פסולי המוקדשין ה"ח ד"ה ואשר יראה. והנה יש להסתפק בשני הלשונות בגמרא במאי פליגי.

ר"ח מסורא מתני אסיפא. יש להסתפק האם קאי עולא העצמות וגידין שהעלן מחוברין ומשלה בהן האור ואחר כך פירשו ובכ"ה"ג בלבד אמר עולא דמשלה בהן האור יעלו או דלמא אפילו אם פירשו לפני העלאה והעלן פרושין ומשלה בהן האור חידש עולא דיעלו.

והגר"א ז"ל דן מלשון הגמרא דמבואר דמאן דמתני ארישא אבל אסיפא לא דלאו בני הקטרה נינהו ודן דאם העלן פרושין אה"נ מובן לשון הגמרא דלאו בני הקטרה אבל אם העלן מחוברין לכאורה כן הו' בני הקטרה.

ועיין רמב"ם פסולי המוקדשין פ"ג ה"ט. והט"ז ודו"ק.

רש"י ד"ה פירשו. וה"ה נמי דאם עלו ירדו. צ"ב מדוע רש"י הוסיף דבר זה כאן.

מתני'. רש"י ד"ה ואלו אם עלו ירדו. דלא שייך בהו מזבח כלל. הקשה הגרי"ד דבבשר קדשים קלים וקדשי קדשים תיפו"ל שיש איסור להקריבם שנאמר כל שממנו לאשים הרי הוא בכל תקטירו שיסוד איסורו הוא שכל דבר שאינו קרב בקרבן שחלק ממנו קרב הרי הוא נאסר בהקרבה ופשיטא שלא חל בזה דין דאם עלו לא ירדו. אמנם עיין לעיל עו: רש"י ד"ה ואי שסובר שכל שממנו לא נאסר אלא לאחר שהוקטר האימורין והקומץ. אמנם עדיין תיקשי משתי הלחם שנאסרו משום כל דבש וכל שאור לא תקטירו ממנו אשה לאשם ושאור היינו חמץ ושני הלחם נמי הוי חמץ.

מכל מקום האמת היא דמצינו לעיל בדעת רבי עקיבא דבעל מום בדוקין שבעין שייך בהו אם עלו לא ירדו אע"פ שנאסר להקריב בעל מום. וצריך לומר דאם מזבח מקדשן דאם עלו לא ירדו הרי הוא מדחה את האיסור. ועיין לעיל כז: שמצינו בשיטה שם שנאסר להקריב קומץ על מזבח הפנימי ומכל מקום אם חל בזה קידוש של אם עלו לא ירדו נקט השיטה שם [אות ג] בחד צד שמותר להקריב. ויש לעיין במה פליג על זה בצד השני. וצ"ע.

רש"י ד"ה הצמר וכו' שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו כדמשמע בשחיטת חולין. משמעות דברי רש"י שעור הראש אינו כשאר דברים שקרבים רק בתורת מחוברים אלא דאית ליה דין הקטרה בפני עצמו וכן מבואר לעיל לה: ד"ה צמר שמועיל לחשב מחשבת פיגול של הקטרה על עור הראש אע"פ דעל הצמר שבראשי כבשים לא מהני מחשבת פיגול. אמנם בחידושי הגרי"ז, פי"ד פסולי המוקדשין ה"ז ד"ה והנה בזבחים דטען דאע"ג דעור הראש אינו בכלל הפשט מכל מקום הא דמקריבין אותו הוא משום דין מחוברים. והגרי"ז רצה ליישב דבריו, דרש"י כאן דיבר רק בעור הראש של עגל הרך אבל שאר עור הראש אינו קרב רק מדין מחוברים. ויש להקשות על דבריו דאם כן מדוע לא קתני במתניתין עור הראש בהדי הנהו דקריבין כשהן מחוברים. וצ"ע.

גמרא. דתניא והקטיר הכהן את הכל המזבחה. עיין חולין פט: דתנן גיד הנשה נוהג בחולין ובמוקדשין ועיין סוגיית הגמרא שם צ. אר"ה בר יוסף וכו' עד ורבנן מצוותן בכך ועיי"ש ברש"י ועיי"ש בע"ב אמר רב הונא גיד הנשה של עולא וכו' אמר רב חסדא וכו'.

והקשה הגרי"ד דקשה טובא דלכאורה מחלוקת רב הונא ורב חסדא היא מחלוקת רבי ורבנן וכמו שביארה שם הגמרא למעלה.

ועיין רמב"ם פ"ו ממעשה הקרבנות ה"ד שפסק כרב הונא. וקשה דלכאורה פסק כרבי פ"ג פסולי המוקדשין ה"ז. ועיין שם לחם משנה וקרבן אורה.

עיין תוספות ד"ה מאן שמעת ליה. ועיין לעיל פה: רש"י ד"ה פירשו, דפליג וסובר דהמשנה היא לדעת רבי ולדידה אפי' עלו ירדו.

והנה יש לעיין בדעת התוספות האם כוונת התוספות דרבנן סברי דווקא בפירשו ועודם על המזבח אז אמרינן דלא ירדו אבל בפירשו למטה ועלו מודה דירדו או דילמא דסובר דבכל גוונא אמרינן דאם עלו לא ירדו. ודו"ק היטב בדברי התוספות. ועיין להלן תוספות ד"ה ופליגא דרבי אלעזר במה שכתב אי נמי לדברי ר"י וכו'. וצ"ע.

ובדברי רש"י במשנה בדעת רבי נמי יש לעיין מה הדין בפירשו על המזבח דהאם כוונתו דווקא בפירשו למטה אפילו עלו ירדו לרבי אבל בפירשו על המזבח לעולם יעלו או דלמא לדעת רבי לעולם ירדו. דהנה שיטת רש"י בדעת רבנן ברורה דאפילו פירשו למטה יעלו. ועיין היטב בשיטה פו. אות א.

ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות. יש לעיין, האם רבי גם דרש דרשא זו דבפשיטות הוא פליג דהרי הוא דורש כן לענין עיקר גידים ועצמו דבפירשו לא יעלו. והנה בעצם הדרשא של חכמים הקשה הגר"א דיש לעיין במאי קמירי דאם מיירי במחוברין הרי במחוברין לכאורה פשיטא שיעלו שנאמר והקטיר הכהן את הכל ואי איירי בפירשו הניחא לרבנן אתי שפיר שבעינן לחדש שאם פקעו לאחר שעכלה אותן האור קצת לא יחזיר אלא לרבי בפירשו למה בעינן לקרא דאם פקעו לא יחזיר. ובאמת הרמב"ם פסק כרבי [פ"ג פסולי המוקדשין ה"ו] ומצד שני

פסק לדרשא זו פרק ו מעה"ק הלכה ב. [והגרי"ז טען, דנפקא מינא רק לעניין מעילה עיין במפרש מעילה ט: ד"ה וכולן. אמנם בלאו דבריו לכאורה נמי יש ליישב.

פירשו לא יעלו אמר רבי זירא וכו'. עיין תוספות ושיטה שדנו האם קאי הברייתא או קאי המשנה ואם קאי הברייתא בהכרח קאי על דברי רבי ואם קאי המשנה. לכאורה תלוי במחלוקת רש"י ותוספות.

ואפילו פירשו. והנה הקשתה הגמרא ואפילו פירשו. ויש שני גירסאות ברש"י, עיין בשיטה. וגירסא אחת שואפילו פירשו, הוי שאלה על רבי דהיא קושיה על עצם המימרא של רבי זירא ולפי"ז הגמרא חזרה בה מדברי רבי זירא. אמנם יש גירסא שקאי על חכמים ובעי למימר שפירשו קודם זריקה חכמים נמי מודו דאם עלו ירדו וכל דבריהם אמורים על לאחר זריקה והרי הם מותרים. ורש"י ד"ה לא שנו הולך אם הגירסא שלפנינו ולפי גירסא זו הגמרא נשארה בדברי רבי זירא בדעת רבי.

פו.

תוד"ה עיכולי עולה. עיין לעיל פג: תוד"ה לאהדורי שהובא כדבריהם. כאן ביתר ביאור שם.

תוד"ה לא שנו וכו' ועוד דבתר הכי שקיל וטרי בפירושא דברייתא וכו'. מדברי התוספות משמע כפירוש הראשון של רש"י שהובא בהרחבה בשיטה דהגירסא בגמרא היא ואמר מר ואפילו פירשו וקאי על דברי חכמים דלפירוש השני אינו חוזר לברייתא אלא דן על רבי זירא שדיבר על רבי שדיבר על המשנה.

רש"י ד"ה למיעבד קתא דסכינא. הקשה הגרי"ד דמנא ליה לרש"י דזה ניתן לכהנים והרי הילפותא דרבי ישמאעל היא רק שהזריקה מתירה את האיסור מעילה. ומה שמצינו בעור שניתן לכהנים הרי שם הוי ילפותא כמבואר להלן קג: דעור העולה אשר הקריב ובכל הקדשי קדשים העור הוא ממתנות כהונה וניתן לכהנים. אמנם על העצמות דליכא ילפותא מנלן דהוא ניתן לכהנים. ועיין ברש"י בר"ה כח. ד"ה של.

תוד"ה אתיא זריקה ושרתינהו. יש להעיר, מדוע התוספות נקטו דפירש מחיים הוה ליה למימר דפירש קודם זריקה ופירש מחיים הוי בכלל.

כדברי התוספות דאיירי בפירש מחיים כן מבואר ברש"י ר"ה כח. ד"ה של. וגם שם יש לעיין מדוע העמידו בתלשו מחיים ולא בפירשו קודם זריקה.

והקשה הגרא"י דהא מבואר שם בגמרא דשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא לחולין. והנה הניחא אם איירי בקדושת דמים [כתירוץ אחד של תוספות] אז מובן. אמנם אם איירי בקדושת הגוף התנן במעילה יט: דאין מועל אחר מועיל במוקדשין אלא בהמה וכלי שרת בלבד. דקדושת הגוף אינו יוצא מידי מעילה. ועיין בתוספות בכורות כו. ד"ה התולש. וז"ל יש פירוש מרש"י וכו' משמע דשייך ביה פדיון ע"כ. ומשמע שם בדברי התוספות דהיכן דנתלשו מחיים פקע מהן קדושת הגוף והוי קדושת דמים ולפי"ז ניתן ליישב.

הגרא"י הקשה עוד, דכל שופר שפירש ליהוי כקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה. ונשאר בצע"ג.

תוד"ה מה אשם ומיהו יש להסתפק וכו' עיין להלן צח: תוד"ה מה [תחילתו בע"א] סוף דבריו לפני ההג"ה שכתב דלו יהיה דעולה קאי על העור וכלשון הפסוק ולפי"ז מיושבת קושיית התוספות.

גמ' ושל עולה לאחר זריקה מועלין בהם לעולם. ופירש"י לעיל ד"ה לא שנו דכיוון שבשעת זריקה מחוברין הוו קבעתן זריקה למזבח וכי פירשו הוי להו קדשים פסולים. ויל"ע דכיוון דפירשו ואינן ראויין להקטרה כלל ליהוו כקדשים שמתו דיצאו מידי מעילה. כמבואר במעילה ב. והגרא"י דן דאה"נ בגוף דברי רבה יכלנו לומר דיצאו מידי מעילה. ורק דהוי קדשים פסולים ויש בהן איסור קדש אפילו שיצאו מידי מעילה ואיסור זה מבואר במהר"ם קידושין נז: הוא איסור דאוריתא וכן הוכיח הגר"ח מדברי התוספות לעיל סט: ד"ה ר"י. ולשיטת המהרש"א שם הוי רק איסור דרבנן.

ודן הגרא"י דלגירסת התוספות דר"א מודה לרבה דפירשו לפני זריקה בהכרח צריך לומר בדעת רבה דהוי איסור דאוריתא דאם לא כן במאי פליגי.

אמנם לגירסת רש"י בברייתא כתיב דמועלין בהם לעולם ולשון מעילה קשיא.

דאר"א פירשו לפני זריקה מועלין בהם לעולם. הגרא"י פירש דהמכוון של ר"א הוא דאם פירשו קודם זריקה לא חייל עליהו זריקה כלל ולכן לא יצאו מידי מעילה אמנם אם פירשו לאחר זריקה אז חייל בהו זריקה. והיתר זה תלוי ועומד דכל זמן שהן מחוברין הרי הן עומדין למזבח ואם אחר כך פירשו אומרים דמתחילה הזריקה מתירה אותן להדיוט והקשה דלא מצינו זריקה שתתיר למפרע. וצ"ע.

תוד"ה ופליגא דר"א, וא"ת לרבנן דאית להו וכו', הקשה הגרא"י, מדוע התוספות הקשו קושיא זו דווקא לר"א הרי גם לרבה תיקשי קושיא זו ודן דאפשר דלרבה פשיטא שפירשו קודם זריקה לא נאמר בזה יעלו. ורק בפירשו אחר זריקה נאמר דיעלו.

וי"ל דהיינו וכו', והנה יל"ע בתירוצם של התוספות. דבפשוטו כוונתם לתרץ דהא דאמרי רבנן פירשו יעלו הוא היינו דווקא בפירשו קודם זריקה אבל אם פירשו לאחר זריקה היתירן זריקה. ולפי"ז יוצא דדווקא אם פירשו קודם זריקה מועלין בהן לעולם אבל פירשו לאחר זריקה אז אין מועלין בהן וכן הבין הגרא"י. והקשה הגרא"י דצ"ע טובא מדוע שיגרע לגבי דין יעלו מה שפירשו לאחר זריקה.

ופירש רבינו וכו' עיין במשנה שם בתרומה ובר"ש שם מה שהביא מהירושלמי ובפירוש המשנה שם וברמב"ם פ"א מתרומות ה"א וברדב"ז שם. ועיין רמב"ם פ"י ממעשה הקרבנות ה"י. ובכסף משנה שם.

פו:

מתני' איברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר ומועלין בהן. הנה בגמרא דין זה דחצות עושה עיכול ילפינן מקרא. ובפשוטו הוא דין דאוריתא.

ועיין, בברכות ב. הקטר חלבים ואיברים מצוותן עד שיעלה עמוד השחר וכל הנאכלים ליום אחד מצוותן עד שיעלה עמוד השחר א"כ למה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העברה. ופירש"י דם דחכמים עשו הרחקה רק בנאכלים אבל לא בהקטר חלבים ואברים. אמנם עיין בתוספות פסחים קכ: ד"ה אמר רבא. פליג וסובר דמדרבנן צריך להקטיר לפני חצות אלא דאינו מעכב. עיי"ש. וכן מבואר ברמב"ם מעשה הקרבנות פי"ד ה"ב. והנה מצינו בגר"א שנות אליהו תחילת ברכות דהקטר חלבים מצוותן לכתחילה עד חצות. והביא דכן כתוב ברמב"ם וכן משמע בזבחים פ"ט [במשנתינו] אברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר. והוסיף דמה שהביאה הגמרא מהתורת כהנים שמעלים אף לאחר חצות היינו דין תורה אבל מצוותם עד חצות. וצריך עיון רב היכן ראה הגר"א במשנתינו סייעתא לדבריו דמשנתינו איירי בדין עיכול ולא בדין הקרבה לכתחילה כלל. ובאמת כדברי הגר"א מצינו בתוספות בפסחים שם דכתב דמוכח דמשנתינו דחצות עושה עיכול מדרבנן. וצ"ע דאדרבה מסוגייתנו משמע דחצות עושה עיכול דבר תורה וגם צריך עיון מה ענין זה לזה ואפילו אם נאמר דחצות עושה עיכול מדרבנן היכן מוכיחים מזה דלכתחילה דינם להקריב עד חצות וצ"ע. ועיין כאן בפירוש המשנה להרמב"ם וצ"ב.

גמרא. עיין כל הסוגיא עד איתמר. ועיין יומא כ. כעין סוגיא דידן. וברש"י ובתוספות שם [חלק מהתוספות שם הם כהתוספות בסוגיא דידן ובעינן למיחזי לתוספות דידן קודם].

אי דלית בהו ממש. עיין בשיטה אות טז. דכתב דלאו דשן הוא וצ"ב אמאי לא הוי דשן. אמנם עיין בשיטה בהשמטות אות ט ולפי"ז יתבארו דבריו.

לא צריכא בשרירי. הנה בגמרא בסוגייתנו מבואר דחצות עושה עיכול בשרירי ומבואר בתוספות לעיל ד"ה וכולן וכן מבואר ברש"י בסוגייתנו דשרירי זהו שלב מאוחר יותר משמשלה בו האור. אמנם עיין ברש"י יומא כ. ד"ה אחר חצות שחצות עושה עיכול בדברים שמשלה בהן האור. וצ"ע שהוא לכאורה סותר הגמרא וסותר משנתו.

מנא הני מילי אמר רב וכו' יש לעיין היכן בפסוק זה משמע דחלקהו אדרבה נאמר דאם הוי דשן ראוי להרמה כל הלילה ואם לא נעשה דשן הרי הוא ראוי להקטרה כל הלילה. ואפשר דמשמע ליה לרב דאם היה כתוב על הרמה לילה בפני עצמו ועל הקטרה לילה בפני עצמו אה"נ אבל הכא הכל נלמד מאותו כל הלילה ומשמע ליה דעל אותו חפצא נאמר שראוי להקרבה וראוי להרמה כל הלילה וזה לא יתכן ובהכרח דהכוונה דלכל אחד מהם החפצא הזה ראוי לחצי לילה ואם כן שרירי ראוי חצי לילה להרמה וחצי לילה להקרבה.

תוד"ה וחציו להרמה. הנה יש נדון שם בגמרא האם כשמדברים על גחלת הכוונה גחלת של עצים או גחלת של אימורין. עיי"ש היטב בכל הסוגיא ובמפרש ובתוספות שם.

הגרא"י הוכיח מקושת התוספות דמפרשי דגחלת דהסוגיא במעילה היא גחלת דאימורין דאם הכוונה גחלת של עצים לא קשה על רש"י אמנם הביא מהמפרש ד"ה וכן פי' דלא מיירי בגחלת דאימורין אלא בגחלת דעצים [הגרא"י טען דזהו רש"י לשיטתו אמנם אין זה כן דשם זה המפרש. אלא דאם רש"י סבר כוותיה נחא.] ויוצא דרש"י סובר דדין תרומת הדשן נאמר רק מאברים ולא מעצים דאם תרומת הדשן היא גם מעצים יצטרך להחזירה כדי לקיים מצוות תרומת הדשן.

אמנם באמת יל"ע דרש"י לעיל לד. ד"ה שקדשו משמע דעושים תרומת הדשן גם מגחלת של עצים. וטען הגרא"י דשייך לומר שחובת תרומת הדשן היא מאימורים ומעצים זה רשות ואם התערבב גם מהעצים חשיב שם תרומת הדשן אבל חייב שיהיה גם אימורים מעורבים בזה. ועיין במעילה ט: ובתוספות שם ד"ה וכולן מה שכתבו בשם השר מקוצי. ועיין בשיטה אות ט שהבאנו לעיל בהשמטות.

בא"ד. ואם ירצה יאספם לתפוח כדי להוציאם וכו' ודברי התוספות צ"ב דכיוון דחסר בהם מירוק היכי יכול להוציאם לבית הדשן. ועיין חידושי מרן רי"ז הלוי הלכות תמידין ומוספין עמוד 82 מה שכתב אשר יראה לומר בזה דהנה בזבחים פז. וכו' דלא נהנין הוא מד"ת ע"כ. והקשה הגרא"י דסברת הגרי"ז ליישב על פי התוספות להלן היא מיושבת רק לפי התירוצ הראשון של תוספות אמנם לסברא שניה של תוספות ליישב את פירוש רש"י דן דלא מתיישבת על פי דרך הגרי"ז דכיון שלא נעשית מצוותן מדוע יצאו מידי מעילה וכיון דחסר בהן מירוק מצווה ולא נגמרה תורת ההקרבה בקרבן היאך יכול לאספם להוציאם מחוץ למחנה.

רש"י ד"ה היו תורמין תרוה"ד מלא המחנה. יל"ע היכן מצינו דשיעור תרוה"ד הוא מלא מחנה ואדרבה ביומא כד. בעי רב אבין וכו' משמע דשיעורו אחר. ועיין שם ברש"י ד"ה ת"ש.

ועיין רש"י יומא כ. ד"ה תורמין. ובדף יב. ד"ה את השחקין. ועיין תמורה לד. סוף העמוד וברש"י שם ד"ה כי ובהגהות הגר"א שם סק"ו.

רש"י ד"ה וברגלים מאשמורת הראשונה. והקשה הגרא"י דהניחא ביו"ט שני אבל ביו"ט ראשון מאי איכא למימר. ועיין יומא כ. ולא היתה קריאת הגבר מגעת וכו' ועיין שם בתו"י.

תוד"ה אלא אר"י בסוה"ד. וצ"ע במגילה וכו' אמאי לא קאמר נמי כל הלילה כשר להרמה. עיין בתוספות רע"א מגילה אות כה. דכתב דהא דלא קתני ג"כ תרוה"ד משום שהיו רגילים לתרום רק מאשמורת הראשונה ולא כל הלילה. והביא כן מהתוספות ביומא כ:

וכתב שאיננו מבין דבריהם הקדושים הרי בפשיטות ניתן ליישב שלא תני כן משום שתורמת הדשן ראוי לתרום גם ביום כמבואר ברמב"ם תו"מ [פ"ב הי"א]

והנה יש לעיין הרי כתוב במשנה שם הקטר חלבים ואיברים. [ושמא יש לחלק בין יום שלפניו ליום שלאחריו.]

אמנם ציין הרע"א לתוספות יומא כז ע"ב ד"ה איכא שכתב להדיא דתרומת הדשן כשרה רק בלילה.

והנה עולה מחלוקת רמב"ם ותוספות האם תרומת הדשן כשרה ביום שלאחריו.

והנה הקשה הגרא"י דהרי במשנה ביומא כ. מבואר דהיו תורמים את המזבח מקרות הגבר ומבואר שם בגמרא לעיל דרבי מודה דמקרות הגבר ועד צפרא לא פסלא לינה הרי לנו דקרות הגבר הוא לפני עלות השחר. ויל"ע בקושייתו.

והגרא"י דן דהתוספות לא פליג על הרמב"ם אלא התוספות באו לאפוקי יום שלפניו שהוא פסול ומחמת כן חשיב עבודה תמה ולא באו לפסול יום שלאחריו.

ועיין שם היטב בתוספות בהמשך דבריו וצ"ע על הגרא"י.

עיין תוספות מגילה כא. ד"ה ולהקטר חלבים.

תוד"ה משום חולשא דכה"ג. הכא משמע דעבודת לילה כגון סידור מערכה ותרודה"ד היו מוטלות על הכהן גדול. אמנם עיין ביומא כ: בתוספות בשם ריב"א דפליג. ועיין ברמב"ן במלחמות ריש יומא. ואין ספק שהפיס הראשון וכו'. ועיין בעל המאור בדף כו: דפליג עליו.

אלא אר"י. עיין בעל המאור כ. וז"ל נראה בעיני דר"י אטעמיה דרב סמך וכו' דביאר דלרבי יוחנן התרומת הדשן עושה עיכול ולא חצות. ויל"ע בדבריו מכל הסוגיא דמשמעות הדברים שהעיכול תלוי בחצות.

פז: - פז.

איתמר פירשו קודם חצות וכו'. הנה יש לעיין מה הדין בלא פרשו אלא דהיו על המזבח ורק דלא היו שרירי בשעת חצות ונהיו שרירי רק לאחר חצות האם גם זה תלוי במחלוקתם ואם כן מדוע לא חלקו באופן זה דהוי יותר פשוט. ועיין להלן במה שכתבנו על זה בגמרא לגבי שמינים.

אמרי בי רב מאי טעמא דרב חסדא וכו'. פשטות דברי הגמרא מטיין דנעשה ק"ו מלינה דאם עלות השחר שעושה לינה יש לה כח לפסול את ההקטרה בע"כ דיש לה כח לעשות עיכול. הקשה הגרי"ז, דבשלמא אם פסול לינה היה פסול דווקא בנקטריין אז מובן ק"ו דדבר שפוסל את ההקטרה ק"ו שהוא עושה עיכול אמנם לינה הוי הלכה בכל הדברים אפילו בנאכלים ואפילו במי כיור. ואם כן מה"ת שזהו דבר ששייך כלל בהלכות עיכול בנקטריין.

רש"י ד"ה שאינו. ופירש רש"י לאותן שעל הארץ העיר הגרא"י, דהרי להלן איכא פלוגתא דאמוראים האם לינה מועלת בראשו של מזבח ומדוע רש"י הכניס את עצמו לפלוגתא. ועיין תוספות ד"ה מה חצות. וצ"ע.

רש"י ד"ה עושה עיכול. פירש רש"י, לשרירי דמערכה. וצ"ע אמאי נקט רש"י שרירי דמערכה דלכאורה לפי ההוא נתמעט רק שרירי שעל הארץ מעיכול אבל כל שרירי שהם על המזבח אית בהו עיכול וצ"ע.

פירשו קודם חצות והחזירין אחר עמוד השחר רבה אמר חצות שני עוכלתן וכו'. קשה טובא האיך רשאי להחזיר הרי נפסלו בלינה ותנן פו. כל הפסולין שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר. אמנם באמת לפי מה שכתבו התוספות לעיל לפי רשי דלא יחזיר הכוונה אין חייב להחזיר אתי שפיר.

והגרא"י דן, דשמא כל דברי התוספות אמורים היכן שפסולין היה לפני הקידוש מזבח דבזה חל הקידוש מזבח להקריבן אבל כאן שהפסול הוא לאחר הקידוש מזבח אפשר שהוא מעכב את ההקרבה ויל"ע בזה. ועיין קרן אורה שחידש דכל שהיו על המערכה ושלטה בהן האש לא נפסלים עוד בלינה.

והקשה הגרי"ד, דבסוגיית הגמרא בכריתות יד. מבואר דאבר פיגול שהעלה לגבי מזבח פקע פיגולו והוה ליה נותר הרי חזינן דגם לאחר שמשלה בו האור הוה ליה נותר ועיי"ש בגמרא ויש לחלק.

תוד"ה ורב חסדא. הקשה הגרא"י דהרי אין דין דעלות השחר לא עושה לינה על קרבנות היום שלפני פניו אלא דתמיד כבר נפסל בלינה מכח היום שלפניו ואין זה נוגע אבל באמת לו יצויר דלא יפסלו לכאורה עלות השחר יפסול בלינה. דהנה יש לעיין באופן שהיו על המזבח למאן דאמר דאין לינה מועלת בראשו של מזבח וירדו אטו לא יפסלו בעלות השחר השני. וצ"ב.

א"ל בשמינים. עיין פירש"י. והקדן אורה נראה שהבין דאירי דגם בחצות שני הוי שמינים ולכן סובר רב חסדא דאין בהן עיכול לעולם. ורבה סובר דחצות שני עוכלתן. ועיין קרן אורה ד"ה ומסקינן שהקשה, דאם כן חצות שני אמאי עוכלתן כיוון דהוה שמינים.

ולולי דבריו שמא היה ניתן לפרש דאיירי דבחצות שני באמת הוי שרירי. ובוזה פליגי האם רק חצות ראשון עושה עיכול או גם חצות שני. אמנם באמת לפי זה יש לעיין מדוע נקט שמינים ולא נקט כפשוטו שאיירי דלפני חצות ראשון הקריבם ולא היו שרירי עד חצות שני.

והגרי"ד נסתפק עוד מה הדין באברים שהקטירן מתחילה לאחר חצות האם בזה גם נחלקו רבה ורב חסדא או כאן לכו"ע חצות שני הוא כחצות ראשון.

עיין רמב"ם, פ"ו ממעשה הקרבנו ה"ג. וכאן לא הזכיר דינו של רב יוסף אמנם עיין הלכות מעילה פ"ב הי"ב דשם הזכיר דין זה ועיין שם בכסף משנה ובמשנה למלך ועיין קרן אורה ד"ה אברים.

פז.

לינה מועלת בראשו של מזבח. עיין פירש"י ד"ה אלימא דהיינו אותן שמצאן שלא במערכה ומשמע דאותן שמצאן במערכה פשיטא שלא חייל בהו פסולא דלינה.

וכן מבואר ברש"י משפטים כג יח ולא ילין חלב חגי וכו'.

ועיין תוספות בסוגיין ד"ה ומה חצות דרבה לטעמיה. והעיר מרן הגרי"ד דלפי המבואר ברש"י אז גם לרב חסדא איכא למיפריך תאמר בעלות השחר שאין לינה פוסלת על גבי המערכה. ויש ליישב.

שם. הנה מפורסם בשם הגר"ח דהוא ביאר דיסוד הא דאין לינה מועלת בראשו של מזבח הוא משום שהעלאה תחילת הקטרה אמנם עיין לעין נו. תוד"ה מגין לדם שמבואר בדבריו דכתבו דגם בדם שייך לומר שאין לינה מועלת בדם ואע"ג דאין שייך בדם העלאה תחילת הקטרה.

היכי דמי אילימא דלא ירדו השתא לנו בעזרה אמרת דלא ירדו בראשו של מזבח מיבעיא. וקשה טובא. דהרי איכא נפקא מינה רבה אם לא חייל כלל פסול לינה או דחייל הפסול אלא דקרב מכח קידוש מזבח דאם עלו לא ירדו דאם לא חייל כלל הפסול הוה ליה הקרבה כשרה ונפקא מינה דאין הבשר מותר באכילה עד לאחר גמר ההקטרה אמנם אם חייל הפסול אלא דקרב מדין קידוש מזבח אין הקטרת האימורין מעכבת את הבשר.

ועיין פסחים נט. ר"פ אמר אפילו תימא חטאת בהמה מעלה ומלינה בראשו של מזבח. ועיי"ש בפירוש רש"י דהביא מסוגיין דלדברי הכל לא ירדו. והקשה הגרי"ז על רש"י דאה"נ לכו"ע הוא מקטריה דלמאן דאמר אין לינה הרי לא לן ולמאן דאמר יש לינה מכל מקום יש קידוש מזבח ולכן לכו"ע מקטריה למחר מכל מקום למאן דאמר לינה מועלת הרי עובר באיסור דלא ילין ואם כן הדרא קושיית הגמרא לדוכתא.

והגרי"ז תירץ חידוש גדול, דאינו עובר בלאו דלא ילין אלא אם כן מבטל תורת הקרבה לגמרי וכאן דלמעשה יש בהם קידוש מזבח אינו עובר בלא ילין.

אמנם הגרי"ד תירץ באופן אחר, ורצה להוכיח מכאן דלכו"א כל זמן שהוא על המזבח לכו"ע לא נפסל בלינה. אמנם עיין היטב ברש"י כאן ד"ה מקטיר וצ"ע. ועיין לעיל כז: רש"י ד"ה והלן שכתב דלן בשרה חוץ למזבח ודו"ק.

ועיין יומא מה: מגין לאברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב שסודרן וכו' ועיין שם בתוספות ד"ה סודרן שכתבו אבל על גבי יסוד לא דא"כ היה נפסל וכו' אבל כשסודרן על הסובב והכבש לא הוי ירידה ע"כ.

ותירוצי ריב"א צ"ע, דהנחא למאן דאמר דאין לינה מועלת אלא למאן דאמר לינה מועלת מאי איכא למימר ויל"ע בזה.

לשולחן מדמינן לה וכו' או דלמא לקרקע מדמינן לה. הקשה הגרא"י, דלכאורה לא דמי לשולחן שהרי התם מסודר כדינו מה שאין כן הכא. שאינו כדינו.

דאיתמר אברים שלנו בעזרה הולך ומקטיר כל הלילה. יש לעיין, לשיטת התוספות בפסחים קכ: דהרחקת חכמים עד חצות קאי גם המוקטרים צ"ע אלא דיש לומר דכאן איירי בדיעבד. ולשיטת הרש"י תחילת ברכות ב. אתי שפיר. אמנם בשיטת הרמב"ם פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ב צ"ע.

שם. משמעות לשון הגמרא הוא דהוי בדיעבד דאם לא הקטיר ביום הולך ומקטיר כל הלילה. וצ"ע דלכאורה זהו עיקר זמנן כל הלילה כדכתיב כל הלילה עד הבוקר. אמנם יש ליישב על פי מה שכתב הרמב"ם פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ג.

והגרי"ז ביאר דאין הכוונה לדין זריזין מקדמין אלא משום חביבה מצווה בשעתה דהקרבן קרב ביום והוא שייך ליום.

לן בראשו של מזבח הולך ומקטיר לעולם. ועיין רש"י. והקשה הגרא"י, מאי קמ"ל הרי כבר שנינו כן במתניתין דנפסלו בלינה אם עלו לא ירדו. וכן הקשה על דברי הרמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין הי"א. והקשה דמדברי הרמב"ם משמע שיש חידוש מיוחד באברים והקשה הרי כבר שמענו כן מהא דפסק שם בהלכה ז' לגבי קומץ ומה חידוש יש בהלכה זו.

רבא אמר לא יעלו ש"מ לא קיבלה מיניה. בפשוטו הא דרבא אמר לא יעלו הוא מספק דהרי רבא מיבעי בעי לרבה. אמנם ברמב"ם פ"ג מפסולי המוקדשין הי"א משמע דאמר כן בתורת וודאי יע"ש.

תוד"ה לשולחן מדמינן להו. ועיין תוספות מנחות צ. ד"ה שאפילו ובסוגיית הגמרא מנחות ק. מותיב ר"ז ואי סד"א כלי שרת מקדשים ועיין שם ברש"י ד"ה וליקדוש. ועיין מנחות פז. וברש"י ד"ה א"ל שני פירושים. ועיין ברמב"ם פ"א פסולי המוקדשין הכ"ד ובכסף משנה שם ועיין שם בקרן אורה במנחות. ועיין ברמב"ם פסולי המוקדשין פ"ג הכ"א.

פז. – פז:

תוד"ה מה חצות, לכאורה דברי התוספות תמוהים דהרי זה גופא אנחנו באים ללמוד מק"ו דעלות השחר שעושה לינה למטה וחצות אין עושה כלל לינה ק"ו דעלות השחר יעשה עיכול על ראשו של מזבח. ועיין עולת שלמה שרצה לבאר דכוונת התוספות להקשות דיהיה דיו.

אמנם עדיין יש להקשות, למאן דאמר שהיכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן דיו עדיין תיקשי ואפשר דסברו התוספות דרבה סבר דאפילו היכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן דיו. אמנם לשונו של תוספות לא נראה דכוונתו לדיו. וצ"ע. ובאמת יש לעיין אם שייך למימר דיו כיוון דבעצם לינה יש אלא דמהזבח הוא תיקון ותיקון זה לא שייך כלפי עיכול. ויל"ע בזה. וצ"ע.

תוד"ה ורב חסדא. הנה יש לעיין מדוע עלות השחר השני לא יפסול בלינה האם משום שלינה הוא יסוד של עבר הזמן וזה שייך רק בלילה הראשון ובלילה השני לא שייך עבר זמנו וזוהי כוונת התוספות מדוע לא יפסול בלינה. ויש לעיין, אם כן מדוע חצות שני עושה עיכול. ובאמת יש להעיר דלדעת רב חסדא באמת חצות שני אינו עושה עיכול. אמנם לכאורה, הסברא שעלות השחר שני אינו עושה לינה לכאורה הוא לכו"ע ויש לעיין לדעת רבה מאי שנא שחצות עושה עיכול ועלות השחר שני אינו עושה עיכול.

אמנם יש לדון לדעת רבה דחצות שני עושה עיכול האם ניתן ללמוד ק"ו מעלות השחר שיעשה גם לינה. שהרי עלות השחר שאינו עושה עיכול עושה לינה אז חצות שעושה עיכול ק"ו שחצות שני יעשה לינה. או דלמא איכא למיפריך דהרי חצות ראשון אינו עושה לינה ועושה עיכול או דלמא ליכא להוכיח דהרי חצות ראשון הוא בתוך הזמן ובזה פשוט שלא שייך לינה וא"כ הדרא קושיא לדוכתא.

עיין, בשיטה אות טז דמבואר מדבריו דהטעם שאין עמוד השחר השני עושה לינה הוא משום שהוא כבר נפסל בראשון. אמנם בעצם משמע דגם עמוד השחר השני דינו הוא לפסול בלינה. וקשה דהרי דייקנו מרש"י דגם

לחולקים על רבה יש ה"ת שלא יפסלו בלינה כגון שהיו על גבי המערכה. ואם כן יש ה"ת שיפסלו רק בעלות השחר השני. והגרא"י הקשה, דאם כן זהו רק חיסרון במציאות אמנם כוחו הוא לפסול בלינה ועדיין שייך לעשות ק"ו.

תוד"ה הילכתא כרב יוסף. עיין לעיל מה. תוד"ה הילכתא דשאר אמוראי סברי באמת דנאמרה הלכתא למשיחא ורק רב יוסף פליג.

ת"ר כל הנוגע במזבח יקדש אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל את המזבח. ועיין בשיטה אות ה דהביא גירסה אחרת מהא דכתיב אל המזבח יעו"ש. ובאמת עיין מנחות נז: דמבואר דרשא זו שם לגבי איסור הקרבה של שאור ודבש ושם לכאורה מבואר דרק לגבי שאור ודבש רבי כבש כמזבח אבל שאר נאכלים שנאסרו להיקרב במזבח מהא דכל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו. לא אמרינן דכבש כמזבח. וצ"ע אמנם באמת נחלקו בזה התם ר"י ור"א יעו"ש. והגרא"י דן דשמא שני הגירסאות תלויות במחלוקתם יעו"ש. ויל"ע בזה.

כלי שרת מנין ת"ל כל הנוגע בהם יקדש. הנה מדברי רש"י מבואר שבתחילה הבין רבי יוחנן את השאלה לגבי אם כלי שרת יכול לקדש פסולים שיצאו מידי קדושת דמים לקדושת הגוף ואמר לו ריש לקיש שהשאלה היתה לגבי ליקרב לכתחילה.

והנה יש לעיין מדוע לא הבין רבי יוחנן ובאמת מדוע לא פירש כן ריש לקיש את המשנה כפשוטה שכמו שמזבח מקדש פסולים ליעשות לחמו גם הכלי שרת מקדשם להיות לחמו של מזבח. ומשמעות הדברים היא שהיה פשוט שרק המזבח יכול לקדש להיות לחמו ובהכרח הקידוש של הכלי שונה שהוא קידוש מדין כלי שרת ולא מדין מזבח.

והנה בפשוטו כבש כמזבח פירושו שהכבש מקדש כמזבח ליעשות לחמו. אמנם הגרי"ז, הוכיח מהגמרא בע"ב דהכבש עצמו אינו ראוי להקטיר עליו דהגמרא הקשתה שכל עלו לא ירדו על הכבש הוי ליה ירוד ואם תאמר שאפשר להקריב על הכבש אם כן תקריב במקומו על הכבש. אמנם עיין לעיל כז. דמצינו שהכבש הוא מקום זריקת דמים לדם שנזרק שלא במקומו.

ולפי"ז לכאורה הביאור הוא דהכבש הוא חלק מהמזבח לקידוש אבל אינו מקום הקטרה. ולפי"ז כבש הרי הוא כמזבח לגבי קידושו ואינו ככלי שרת. אמנם עיין ברמב"ם פ"ג מפסולי המוקדשין הי"ח דשם משמע דהוי ככלי שרת אלא דחלוקים בדינם יעו"ש. וצריך עיון.

תוד"ה כבש מנין. והנה התוספות הקשו דכבש יקדש ק"ו מרצפה וצ"ע דהרי רצפה היא מקום הקרבה וכבש אינו מקום הקרבה וצ"ע. בא"ד. אבל פסולין לא יל"ע מדוע פסולין לא האם משום שלא נתקדשה רצפה רק להקטרת כשרים או דלמא שרק המזבח עושה קידוש ולא רצפה.

תוד"ה כלי שרת. ותימה וכו' וקשה דהרי רש"י דיבר רק על נפסל הדם ולא בנפסל הבשר ורק בזה אמר רש"י דכ"ש מקדשין ליקרב לכתחילה אמנם היכן שהאימורין נפסלו בוודאי אין להם דין הקרבה לכתחילה. ולגירסת הצ"ק אתי שפיר.

פז:

תוד"ה כלי שרת. התוספות הקשו כמה קושיות על שיטת רש"י דמשמע מכמה גמרות שגם לאחר שהוא בכלי שרת לא יזרוק לכתחילה. הנה יש לעיין לדרכו של רש"י שכלי שרת מקדש פסולין ליקרב לכתחילה ומבואר מדברי רש"י דחשיב זריקה מעליא והאברים לכתחילה יעלו. ומהני ליחשב זריקה בקרבן.

הנה זה באמת נראה בדרכו של רש"י שאין הקידוש מפקיע את הפסול אלא נותן לו אפשרות של הקרבה בהכשר ועי"ז יכול לקיים את עיקר דין ההקרבה של הקרבן.

הנה יש לעיין, לדרכו של רש"י האם קידוש כל שרת הוא קידוש חדש שהוא מקדש פסולים וכל פסול שנכנס לכלי שרת יש בו דין הקרבה לכתחילה. או דלמא דאין זה קידוש חדש אלא דהקידוש שכלי שרת מקדש כשרים כגון קבלת דם וקידוש קומץ יש לו כח גם לקדש פסולים ולאפשר להם ליקרב למרות פסולם. ולפי"ז יש לעיין בקושיות התוספות על רש"י.

בא"ד. הילכך נראה פר"ת. משמעות דברי התוספות הם דרבי יוחנן סבר דהספק הוא האם המזבח מקדש מה שמונח בתוך הכלי והכלי לא הוי הפסק לקידוש מזבח כיוון שהכלי הוא גם מזמן להקרבת המזבח. ומשמעות דברי התוספות דכלפי אויר מזבח בוודאי הכלי הוי הפסק אמנם כלפי גוף המזבח כלפיו בוודאי הכלי לא הוי הפסק ויש לעיין דאם הכלי מתוך קדושתו לא הוי הפסק אם כן דלא ליהוי הפסק אפילו אם הכלי הוא באויר המזבח.

והגרי"ד הקשה דלשון המשנה משמע שהכלי שרת עצמו מקדש ולא המזבח וכלשון המשנה כשם שהמזבח מקדש כך הכלי שרת מקדשין ומשמע דהכלי שרת עצמו הוא המקדש.

והגרי"ד ביאר פירוש מחודש בדברי התוספות דפשוט דהכלי שרת הוא המקדש ורק דהכלי שרת מקדש לענין דאם עלו לא ירדו והנה אם הוי חצצו חשיב כירוד. וזהו גופא הספק האם הכלי שרת הוי חציצה וחשיב כירוד או דלמא משום קדושתו חשוב שהוא על המזבח ולא חשיב כירוד. ויל"ע בזה האם באמת כך משמע לשונו של תוספות. ועיין תוספות מנחות ז. ד"ה אין שהובא שם פירוש ר"ת ובשיטה בסוגייתנו אות כא.

שם. וריש לקיש ביאר דהספק היה לכתחילה ליקרב דהשאלה היא האם הכלי שרת עצמו מקדש. ורק דהשאלה היתה האם כלי שרת מקדש גם רק דלא ירדו ואם כן אם אינו על המזבח חשיב כירוד ולא יהני קידוש הכלי או דלמא דכל זמן שהוא בתוך הכלי לא חשיב כירוד. ולכאורה הביאור הוא דעדיין הקידוש קיים בו כל זמן שהוא בתוך הכלי ולא חשיב כירוד וממילא דינו דיעלו.

בא"ד. כלפי קושיית רבינו פטר על פירוש רש"י.

הנה באמת הרמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין פסק דכלי שרת מקדשין לכתחילה ליקרב. וקשה דלכאורה הוא בעיא דלא איפשטא ואדרבה משמעות הגמרא מנחות ז. דאיפשטא דאין מקדשין לכתחילה ליקרב.

עיין בכסף משנה שביאר דפסק כרבי יוסי כסוגיית הגמרא כריתות כד: ועיי"ש בלחם משנה שתמה עליו.

והגרי"ז יצא לדון בדבר החדש דהוי ב' סוגיות יעו"ש היטב בסוגיא ועיין בשיעורים ובשיעורי הגרי"ד דהיה לגרי"ז הכרח מתוך הסוגיא התם לפרש. דסוגיית הגמרא במנחות חלוקה מזבחים אפילו שהיא אותה לשון דבסוגייתנו הספק היה בכלי שרת האם הוא מקדש לכתחילה.

ושם הרי הנידון היה האם לאחר שקידש זר את הקומץ האם יכול לחזור ולקמוץ והספק האם קידוש של קומץ פסול חשוב קמצים שקידשו בכלי. דאם עלו לא ירדו וכמבואר בתחילת פירקין דהמזבח מקדש רק קמצים שקידשו בכלי. או דלמא דלא חשיב כקמצים שקידשו בכלי כיוון שהקידוש הוא פוסל ואם עלו ירדו. וכיון דלא חשיב כקמצים שלא קדשו בכלי אם כן יחזור ויקמוץ.

איבעיא להו אויר מזבח כמזבח דמי או לא וכו' ת"ש כשם שהמזבח מקדש כך הכבש מקדש וכו'. הגרי"ז הוכיח, מגמרא זו דכבש לא הוי מקום מערכה דאם לא כן נאמר שיקטיר על הכבש עצמו. ויש לעיין מהתוספות לעיל ע"א ד"ה כבש שהקשה שאם רצפה מקדשת ק"ו כבש מקדש ואם כבש אינו ראוי להקטרה הרי הוא גרע מרצפה ומהו הק"ו דהתוספות לעיל.

תוד"ה אויר יש בין כבש למזבח וכו' מיהו אין נראה לרבינו חיים וכו'. והגרא"י ביאר דלפירושו צריך לומר דקושיית הגמרא והא אויר יש בין כבש למזבח קאי גם על הצד דאויר מזבח כמזבח והוי קושיא לכו"ע. ולפי"ז מובן מה דאמרה הגמרא תפשוט דיש חיבור לעולין ולא ניתן לדחות דאויר מזבח כמזבח משום דקושיא זו קשה גם למאן דאמר אויר מזבח כמזבח.

ועיין תוספות לעיל סב. ד"ה אויר קרקע מפסקיו. וז"ל קרקע וכו' שהוא נצרך לאויר. ועיין תוספות יומא מה: ד"ה סודרן.

אוריר מזבח כמזבח דמי או לא. הקשה הגרי"ז, דבסוגיא לעיל טו. מבואר בעא מיניה ר' ירמיה מר"ז היה מזה ונקטעה ידו עד שלא הגיע דם לאוריר מזבח וכו' ומבואר דכשהגיע דם לאוריר מזבח מהניי ומבואר דפשיטא דהוא כמזבח. וביאר הגרי"ז דזה פשיטא דאוריר מזבח נתקדש כמזבח וכדחזינו לעיל כו. דאוריר צפון צפון ואוריר עזרה כעזרה וכל השאלה היא כלפי קידוש מזבח האם בעינן חפצא של מזבח. אמנם הקשה הגרי"ז, דלפי"ז דברי הגמרא דאמרה הניחא לרבא וכו' אין זה שייך דהרי הא דאין לינה מועלת לכאורה אינה שייך לקידוש מזבח אלא להעלאה תחילת הקטרה וכדפירש רבי חיים וכדרכו של ההג"ה בתוספות. וביאר הגרי"ז דבאמת אפשר דהניחא הוא קושיא חדשה ואינה קשורה לשאלה אם אוריר מזבח כמזבח. וצ"ע. ועיין היטב תוד"ה עולת.

תוד"ה אוריר יש בין כבש למזבח וכו' מיהו אין נראה לרבינו חיים וכו'. וקשה דאם כן איך יפרש את סוגייתנו מדוע הקושיא היא דווקא למאן דאמר אוריר מזבח לאו כמזבח לכאורה זהו קושיא לכו"ע. והגרא"י ביאר, דלפירושו צריך לומר, דקושיית הגמרא והא אוריר יש בין כבש למזבח קאי גם על הצד דאוריר מזבח כמזבח והוי קושיא לכו"ע. ולפי"ז מובן מה דאמרה הגמרא תפשוט דיש חיבור לעולין ולא ניתן לדחות דאוריר מזבח כמזבח משום דקושיא זו קשה גם למאן דאמר אוריר מזבח כמזבח. אמנם עיין בפירושו רש"י בסוגיין ד"ה ופרכינן אוריר וכו' ומשמעות לשונו היא דהוי קושיא בדווקא על תירוץ הגמרא דנגיד ליה ולא הוי קושיא חדשה. ועיין לעיל סב: רש"י ד"ה מה דם דפירש דקרקע הכוונה רצפה. ואם כן הדרא קושיא לדוכתא.

ועיין תוספות לעיל סב. ד"ה אוריר קרקע מפסקיו. וז"ל קרקע וכו' שהוא נצרך לאוריר. מדברי התוספות שם משמע דאוריר יסוד גם לא מקרי אוריר קרקע אלא דליתא לדין דאוריר קרקע ובעינן אוריר. ולכאורה רבינו חיים פירש שיש דין אוריר קרקע ממש. ויש לעיין לפי"ז האם רבינו חיים והתוספות שם פליגי במציאות כמה הבדלה היה בין הכבש למזבח. והקשה הגרא"י דאם כן רבינו חיים היה צריך לומר דיש אוריר יותר מכדי אמה יסוד ואמה סובב. אמנם באמת מצינו מחלוקת אמוראים האם היה יסוד דשיטת רב לעיל נד. דלא היה לה יסוד בבנין ושיטת לוי דהיה לה יסוד בבנין ולא בדמים ואפשר דרבינו חיים קאי בלשונו גם לשיטת רב. או דלמא לכו"ע היה יסוד וסובב מפסקים ביניהם אלא דפליגי האם יסוד נחשב ממש כקרקע. ועיין תוספות יומא מה: ד"ה סודרן ויל"ע בזה.

עולת העוף דפסלה במחשבה היכי משכחת לה הא קלטה מזבח. מבואר דלא פסלה בה מחשבת פיגול אלא אם כן חשב להקטירה באופן דלית לה כלל תורת הקטרה למחר אמנם אם חשב להקטירה באופן דתיהוי ליה הקטרה אפילו דאותה הקטרה תיהוי הקטרה פסולה לא פסלה בה מחשבה. כן מבואר מדברי רש"י ד"ה היכי. אמנם לשיטת הגרי"ז דחידוש דכל זמן שהיא על המזבח לכו"ע לא חייל בהו פסולא דלינא לא מוכרח דגם חישב על הקרבה פסולה מהני להוציא מידי פיגול.

הגרי"ז הקשה, [הובא בכתבי הגרי"ז], דכל פעם דחישב להקטיר את האימורין למחר הרי חישב להעלותן ואם כן אית בהו תורת הקטרה של אם עלו לא ירדו. והגרי"ז ביאר דאין זה מספיק דחושב להקטיר למחר אימורין דיהא בהם תורת הקטרה דתלוי לפי שעת המחשבה ועכשיו לית בהו תורת הקרבה ורק אם חושב על אימורים דעכשיו אית בהו תורת הקרבה כי כבר יש בהו קידוש מזבח רק באופן זה מוציא מיד פיגול.

הגאון ר' מיכל ראשעס הקשה למרן הגר"ח קושיא [מפורסמת מאד]. לפי המבואר כאן לשיטת הרמב"ם [פ"ג פסולי המוקדשין ה"ט] שסובר דכלי שרת מקדשין דם פסול לזרוק לכתחילה היכי שייך מחשבת פיגול בדם. ובפשוטו כוונתו, דכיוון דבעינן זריקה מכלי שרת אם כן אם לא חשב לזרוק מכלי שרת לא נחשב שחשב כלל על זריקה והנהא אם חשב לזרוק מכלי שרת אם כן הרי כלי שרת מקדשין ליקרב לכתחילה והרי הוא חשב לזרוק דבר שיש לו דין זריקה ולא דבר שאין לו תורת זריקה.

אמנם הגרא"י הוסיף דאין כוונת ר' מיכל להקשות כדמשמע בפשיטות אלא באמת צריך לומר דבר חידוש דהנהא באופן שחשב להעלות למזבח ולהקטיר למחר באופן זה בוודאי יחול פיגול דאין זה מספיק דלא חשב על עבודה הפוסלת אלא רק בצירוף מה דאית ביה עכשיו קידוש מזבח להקטיר ורק היכן דעכשיו הוא על המזבח ועכשיו יש לו תורת זריקה למחר אפילו אם הוא יפסל רק באופן זה אמרינן דלא תפסול מחשבתו אמנם אם לפי המצב עכשיו הוא פסול ואין לו עדיין את הקידוש הגם דחשב לעשות מחר דבר דיהיה לו תורת זריקה יפסל. וביאר דר' מיכל הקשה דווקא מחשב בשעת קבלה והולכה ולא בחשב בשעת שחיטה דבחשב בשעת קבלה והולכה הדם היה בכלי כבר ועכשיו כבר הוא נתקדש ובזה הקשה הגרמ"ר. להגר"ח. דהיכי פסלה ביה מחשבה אמנם מהשחיטה עצמה לה הקשה

כלום. **ותירץ לו הגר"ח חידוש גדול**, דלא דמי קידוש כלי שרת לקידוש מזבח דקידוש מזבח חלה בהו כבר כל תורת ההקטרה מיד [וכמבואר דיש קידוש מזבח אפילו בכשרים]. מה שאין כן קידוש כלי שרת דאינם מקדשים להכשיר את הזריקה מיד ורק דמכשירים לזרוק אמנם התורת זריקה היא רק בצירוף אם הקידוש מזבח שמקדש את הדם שמגיע אל המזבח ובזה שפיר חייל בה מחשבה כיוון שעדיין הוא מחוסר את גמר הקידוש. ומבואר מדבריו ב' חידושים א'. דהכשר זריקה לא נגמר על ידי הקידוש כלי וב' דאע"פ דהוא כבר מחויב לזרוק מכל מקום כיון שלא נגמר תורת ההכשר לא חייל ביה מחשבה.

כאן דאמר הריני מולקה ע"מ להורידה וכו' הקשה הגר"א, איך כל זה נעשה מצורף למחשבתו והרי עכשיו חייל בהו קידוש וגם למחר בת הקטרה היא. וקושיא זו היא לדרכו ולדרך הגר"ז שתלוי אם עכשיו אית בהו דין הקרבה.

פח.

תוד"ה עולת העוף דפסלה בה מחשבה. עיין חזו"א ויל"ע בדבריו. **בא"ד ולפירוש הקונטרס שפירש וכו'.** מבואר מתוספות דאם היתה בליטה אז נחא דיש שם אויר מזבח. והנה לעיל דיברנו על היסוד האם נאמר עליו דין של אויר מזבח כמזבח לגבי קידוש. דהנה לגבי לינה מבואר בתוספות ביומא מה: ד"ה סודרן דחשיב כירוד. וכן לכאורה מבואר שם דחשיב ירוד כלפי האיסור להוריד ממזבח. ויש לעיין האם מכל מקום יש שם קידוש מזבח. דאם לא אם כן כיוון דהבליטה הזו היא מתחת לחוט הסיקרא הרי היא כיסוד ואינה מקדשת ומה יעזור הבליטה. ועיין עוד בהמשך הדברים.

חטאת העוף פסולה היכי מזה מדמה. עיין רש"י שפירש דאיירי באופן שמלקה בראש המזבח שלא לשמה ופסל. וביאר רש"י שדינה הוא דאם עלו לא ירדו. דהרי קי"ל בכל הפסולים דאם עלו לא ירדו וצריך להזות מדמה. ובשלמא אם אויר מזבח כמזבח אז הוא מזה כנגד אויר מזבח אלא אם אויר מזבח לאו כמזבח היכי מזה מדמה.

והקשה הגר"א, מדוע הוצרך רש"י להעמיד באופן שמלקה שלא לשמה ולא דיבר באופן שמלקה כהלכתה ונפסל אחר כך והשאלה היא היכי מזה מדמה.

עוד יש לעיין, הרי הזאת חטאת העוף היא למטה מחוט הסיקרא והיא נעשית מתחת לסובב ואם כן אין כנגדה אויר מזבח וצריך לומר דאזכור יסוד כיסוד. והנה לעיל דנו האם אומרים אויר יסוד כיסוד. אמנם יתכן דשם איירי כלפי אברים אמנם כלפי דם דהרי מתן הדם הוא בדווקא במקום זה אפשר דכלפי זה בוודאי מהני הקידוש מזבח.

שאר פסולים היכי זריק להו מדמה. הקשה הגר"ז, לשיטת הרמב"ם דכלי שרת מקדשין פסולים לכתחילה ליקרב [וכן יש להקשות, לרש"י לעיל שסבר שזוהי הכרעת רבי יוחנן]. מהי קושיית הגמרא הא הוי ליה ירוד הרי הוא בכלי שרת וכלי שרת יש לו דין לזרוק לכתחילה. ואם כן משעה שהדם נכנס בכלי שרת באמת דינו לזרוק את הדם.

וא"ת דאם כן היכן נוגע דינו של רבן גמליאל דהמזבח מקדש דם תיפוק ליה דהכלי שרת מקדש את הדם נפק"מ היכן שהדם נשפך על המזבח שלא בכלי שרת שאז יש דין לאוספו לכלי שרת ולזרקו ומכל מקום כיוון שבהכרח הוא יכנס לכלי שרת ויזרק מחמתו אז מה קושיית הגמרא היכי זרקנן להו. הרי מכח הקידוש כלי שרת לזרוק לכתחילה זהו אפילו היכן דאינו כנגד המזבח דהרי זה קידוש חדש.

והגר"ז תירץ, דקושיית הגמרא שאר פסולים היכי זריק מדמם הקושייא היא דווקא מפסולי חטאת ולא משאר קרבנות דנעשים בטבילת אצבע ואם כן בשעה שטובל את אצבעו בטל הקידוש דהקידוש הוא רק כל זמן דהם בכלי ואם אין כאן אויר מזבח אין כאן כלי שרת שמקדש לזרוק לכתחילה. והנה תירוצו דחוק מאד בפשט דהרי לשון הגמרא הוא שאר פסולים ועוד קשה דלשון הגמרא הוא הא זריקה היא שפיכה היא והנה מתן אצבע לא נקרא זריקה אלא הזאה ולשון של זריקה הוא על נתינה מתוך הכלי והדרא קושיית הגר"ז העצומה לדוכתא. וצ"ע.

הא זריקה שפיכה היא, ועוד דרך הזאה בכך דרך זריקה היא בכך. והגר"ד פירש מדוע הוצרכה הגמרא להקשות דלא הוי כדרך וביאר דלעיל לו. יש מ"ד שהנתינים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא והקשתה הגמרא דהוי שלא כדרך. ולפי"ז קושיית הגמרא היא דאפילו כלפי שפיכה חשוב שלא כדרך וצ"ע קצת לשון הגמרא.

תוד"ה חטאת העוף וכו'. מבואר בתוספות דכדי שמליקה פסולה תוציא מידי נבלה זהו רק באופן שמתרת את האיסור ופירושו דיהול ביה דין דאם עלו לא ירדו. והנה ברש"י סט. ד"ה אף נבילה. וכן ברמב"ם מבואר פירוש אחר במתרת את האיסור. אמנם התוספות פירשו שמתרת את האיסור דהיא מועלת לגבי דינא דאם עלו לא ירדו וכן מבואר לעיל בתוספות סח. ד"ה מלק. והנה מבואר בתוספות דבעינן דבפועל יחול בה דינא דאם עלו לא ירדו ואין זה מספיק דבדין היא ראויה לאם עלו לא ירדו אלא רק אם במציאות היא מביאה לידי מצב של אם עלו לא ירדו והיא פועלת אפשרות של הקרבה זהו מתיר את האיסור, ולכאורה הביאור הוא דהתוספות סברו דאינה יוצאה מידי מעילה רק אם המליקה היא נחשבת מליקת קרבן וזהו רק באופן שתתכן הקרבה.

אמנם גם בתוספות אין הביאור דרך באמת במליקה שהיא נעשית על ראשו של מזבח שחל בה משעת מליקה דין אם עלו לא ירדו רק אז פוקע האיסור נבלה. דהרי מליקת חטאת כשרה גם למטה אלא המכוון הוא דרך במליקה שתתכן לבוא לכלל כפרה באופן שאם יעלה על המזבח יהיה זריקה באופן זה נאמר דהמליקה היא מתרת את האיסור.

הגרי"ד הקשה, קושיא עצומה לשיטת התוספות דלרבי יהושע דאין המזבח מקדש את הדם מדוע חטאת העוף פסולה מטמאה בבית הבליעה הרי אינה מתרת את האיסור. ועיין לעיל סו: מדקתני סיפא כולן אין מטמאין בבית הבליעה ומועלין בהן נימא דלא כרבי יהושע וכו'. ולפי"ז בלא"ה הוי דלא כרבי יהושע. דלרבי יהושע מטמא בבית הבליעה וצ"ע.

א"ר אשי אי דנקיט להו בראש מזבח ה"נ. עיין רש"י ויש לעיין האם כשעומד על גבי המזבח מספיק אבל אם האברים הם מחוץ למזבח דהכל הולך בתר עמידת העומד וכמו שמצינו לגב שבת שבת ג. דהנחת גופו כהנחת חפץ דמי. או דלמא דרך אם החפץ נמצא גם רק בתוך אור המזבח ויש לעיין לפי"ז מהו הצירוף בין עמידת גופו לאויר המזבח וצ"ע.

כי קמבעיא להו דתליא בקנה מהו. עיין רש"י ובשיטה אות ב גרס כן להדיא בגמרא. ולדבריהם הכל תלוי היכן הכה עומד. אמנם הגרי"ז רצה לבאר על פי הרמב"ם פירוש אחר דעיין לעיל כו. תלה וקיבל מהו ועיין שם ברש"י אמנם עיין רמב"ם פסולי המוקדשים פ"א ה"כ דתלה וקיבל זהו באופן שתלה המזרק כגון שתלה על אצבעו ואינו אווזו בידו ובזה הוא נחשב בעזרה רק משום שאויר עזרה כעזרה. וביאר דכן השאלה היא כאן באופן שתלה באצבעו ולא אווזו ובזה יש שאלה אם אויר מזבח כמזבח וביאר דבאמת מקור הר"מ שם הוא מסוגייתנו.

תיקן. עיין ר"מ פ"ג מפסולי המוקדשין ה"ב ואויר מזבח כמזבח ועיין שם בכ"מ ובר"י קורקוס.

מתני'. כלי הקדש שניקבו אם עושין בהן מעין מלאכתן שהיו עושין וכו'. משמעות המשנה שזהו הלכה מסוימת בכלי שרת שאם ניקב ואינו ראוי למלאכתו אז אינו ראוי לכלי שרת.

והקשה הגרא"י, דלכאורה דין זה הוא דין בשם כלי בעצם ולא בתורת כלי שרת. ודין זה נוהג בכל הכלים כלפי טומאה שאם אין ראויין למלאכתן יצאו מתורת כלי והרי הם שברי כלי ובטל מהם תורת קבלת טומאה. ועיין ברמב"ם פ"א כלים ה"א וה"ב. ובהלכות ברכות פ"ו ה"א. ועיין שם בכסף משנה בשם הסמ"ג. ומה שכתב בשם הרא"ש דממקום הנקב ולמטה אית ליה תורת כלי. ואי בעי לעשות נטילת ידיים ממקום הנקב מותר ואפשר דקמ"ל דבכלי שרת כל הכלי פסול גם ממקום הנקב ולמטה. ודו"ק. אמנם לדעת הסמ"ג לכאורה עדיין צ"ע. אמנם עיין מה שכתבנו להלן בשם הר"ש ודו"ק

שם. עוד בהאי ענינא והשלמת דברים לענין הקודם. בפשוטו הביאור דעושין מעין מלאכתן תלוי בכל כלי שרת למה הוא עומד וכל נקב הוא ביחס לכלי דכלי של דם צריך שיהא ניקב בשיעור המוציא דם וכלי לשמן תלוי בשמן. אמנם עיין בר"ש צו פרשה א הלכה יב דפירש בענין אחר ודו"ק.

תוד"ה מידות היבש. ותימה והאיכא ביסא וכו'. וקשה מנ"ל להתוספות דהו"ל כלי היבש והא"ל דהיה כלי הלח. וכן מבואר במנחות נז: א"ל רב פפא לאביי והא איכא ביסא דלח הוא. וצ"ע.

בא"ד והאיכא מכתשת וכו'. הכא נקטו דהיה כלי שרת עיין בדבריהם שבועות יא. ד"ה מ"מ קשיא.

בא"ד. ופי' ר"ת, אבל דבר לח לא שייך מדה גביה שהרי מדת לח אינה שוה וכו'. ופירוש ר"ת קשה דהרי בוודאי היו מידות לח במקדש וכדתנן במנחות פז: שבע מדות של לח היו במקדש וכו'. ומבואר במנחות פח. רביעית למה היתה משמשת וכו'. ועיין תוספות מנחות ח: ד"ה כלי שפירשו בענין אחר קצת.

גמרא אמר שמואל וכו' פרש"י דאע"ג דכלי הלח נינהו מכל מקום מקדשין יבש. ויל"ע דכיון שהם ראויים גם ליבש במאי איקרו כלי הלח וביאר הגר"ז, דנפק"מ לדינא דניקבו אם עושים מעין מלאכתן דזהו תלוי בכלי הלח ולא ביבש.

שנאמר שניהם מלאים סלת. וקשה טובא, מנליה לשמואל שהתם נתקדש בקערה ומזרק דכלי הלח נינהו דילמא נתקדש תחילה בקערה ואחר כך נתנהו למזרק. ולכאורה כך באמת משמע דהיה שהרי כתוב שהם כבר היו בלולה בשמן למנחה ומבואר במנחות ט. דיש דין לקדש את המנחה לפני הבלילה. ועיין שם בשיטה אות ב. ועיין מנחות נז: וימשחם ויקדש אותם וכו' דמשמע דלמאן דאמר מדת היבש נתקדשה היה צריך למדוד בכלי שרת של עשרון קודש.

[עיין מנחות ח. גופא אמר רב וכו' ועיין שם בשיטה אות ז וברש"י ד"ה לא נצרכה. ובשיטה שם אות ו' בשם רגמ"ה. ועיין שם בתוספות ח: ד"ה אבל ובשיטה שם אות ל.]

שם. הגר"א"י חקר, בגדר חידושו של שמואל האם שמואל הוא חידוש רק כלפי קידוש שכלי הלח מקדשין את היבש אמנם לגבי שאר דינים שבעינין כלי שרת בזה ליכא נפק"מ בין כלי הלח לכלי היבש אלא כל כלי שרת חשיב כלי שרת למשל לגבי זריקה שניתן לזרוק מכלי הלח וכן קידוש קומץ ניתן לעשות מכלי היבש. או דילמא דינו של שמואל נוגע כלפי כל הדינים דאם אין כלי הלח מקדשים את היבש אז לא חשיבי כלל ככלי שרת לגביהו.

אין מקדשין אלא מלאין. עיין פירש"י. וצריך עיון ממשנה מפורשת מנחות פז. דמבואר דהיה מודדן עשרונות ולא היה מודד שיעור שלם יעו"ש במשנה וצ"ע.

בא"ד. עוד מבואר ברש"י דהוי דין במנחה דאינה מתקדשת אלא שיעור שלם אמנם ברמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין ה"כ מבואר דהוא דין במדות דווקא שאינן מקדשות אלא מלאות. הגר"ד הביא ראיה לשיטת הרמב"ם ממנחות פח. מאי איכא בין ר"מ לר"י וכו'. אמנם יש להביא ראיה לרש"י ממנחות ח. דאיתמר הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף וכו'.

אבל דעתו להוסיף ראשון ראשון קדוש. לדעת הרמב"ם בוודאי נראה דדעתו להוסיף הוא דווקא אם דעתו להוסיף בכלי זה ובדעת רש"י דזה הלכה במנחה יתכן אפילו אם דעתו להוסיף בכלי אחר.

פח. פח:

אין כלי הלח וכו' אבל מקדשין ליפסל. ופרש"י דאם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום נפסל כדתנן וכו' והנה במשנה שם לא נזכר פסול יוצא. אמנם כן הוא שיטת רש"י בכל מקום שהוא נפסל גם ביוצא אמנם עיין לעיל נ: בתוספות ד"ה יציאה דפליג על רש"י יעו"ש.

שם. עיין רמב"ם פ"ג פסולי המוקדשין ה"ט. דהשמיט דין זה דמקדשין ליפסל. אמנם אפשר דפסק כלישנא בתרא דמתני לה אהא דתניא אין מביאין וכו' וכן מבואר בדבריו פ"ה איסור"מ ה"ט.

עוד כתב הרמב"ם שם ה"כ. ואין מקדשין אלא מלאין אבל המדות אין מקדשות חסרון אלא אם כן דעתו למלאותן ואם אין דעתו למלאותן מקדשות ליפסל ולא ליקרב. והנה דבר זה לא מצינו שהוזכר בסוגיין. אמנם עיין שם בלחם משנה. ועיין גם בכסף משנה.

שם. עיין בשיטה אות ג דהביא גירסת ס"א. וכן מבואר בר"ש תו"כ צו פ"א ה"ב. ועיין שם בראב"ד.

וביאור דבריו, הוא על פי הגמרא סוכה מט: נ. כמעשהו בחול וניתי במקודשת וכו' ועיין שם ברש"י ובתוספות ד"ה ואי.

אין מביאין מנחות ונסכים מן המדומע. ופירש"י דהיינו מדומע דתרומה. והנה יש לחקור האם איירי במדומע דאורייתא דהרוב תרומה ובזה נאמר דאין מביאין מן המדומע והחידוש דאפילו חלק החולין שבו נאסר כשהוא מדומע ולא רק משום ספק או דלמא דהחידוש או מדומע דרבנן נאסר בגוונא דהרוב חולין ויהא מוכח דאומרים ממשקה ישראל על איסור דרבנן.

שם. ברש"י ובתוספות כאן מבואר שהטעם שאין מביאין מן המדומע הוא משום דינא דממשקה ישראל אמנם בתוספתא מנחות פ"ח בסופו מבואר טעם אחר יעו"ש ועיין גם בתוספתא מעילה פ"א הי"ד. ועיין ברמב"ם פ"ה איסור"מ ה"ט שהביא טעם שלישי.

ואצ"ל בערלה וכלאי הכרם. הקשה הגרי"ד הרי כלי שרת אין מקדשין קדושת הגוף אלא דבר שהיה קדוש קודם קדושת פה וכיוון דאיסורי הנאה נינהו א"א להקדישין קדושת פה.

ת"ר כלי הקדש שניקבו נפגמו אין מתקנין אותן. ועיין פירש"י ד"ה נפגמו. משמע מרש"י דפגימה קטנה שאין ניכר מתקנין. אמנם מסתימת לשון הרמב"ם פ"א כלי המקדש ה"ד אין משמע כן.

ויש לעיין אם דין זה הוא דווקא בסכין או גם בשאר כלי הקדש.

וכן יש לעיין האם ת"ק ואבא שאול פליגי דאפשר דת"ק פליג וסובר שלא מתקנין כלל. עיין בכסף משנה פ"א מכלי המקדש ה"ט ובמהרי קורקוס שם.

עיין רמב"ם פ"א כלי המקדש הי"ג הכפות והקערות וכו' והי"ד שם. ויל"ע מאי שנא שאר כלי הקודש שמתכין אותן ומאי שנא סכין דגונזין אותו ותירץ הגרי"ז, דכל כלי הקדש הרי הם כלי שרת וממילא כיוון שנתקדשו בקדושת הגוף הרי היא מחייבת שישתמשו בהם דהקדושת הגוף לא פקעה לעולם מה שאין כן סכין דלא היה כלי שרת וכמבואר בתוספות תחילת פרק איזהו מקומן ואסורין להדיט. כמבואר ברמב"ם הלכות בית הבחירה פ"א ה"כ. מדין כלים שנתשמש בהם גבוה אסורים להדיט לכן בעי גניזה. אלא דהקשה הגרי"ד דשיטת הרמב"ם פ"ד מעה"ק ה"ז. היא דלכתחילה בעי כלי שרת והדרא קושיא לדוכתא.

ת"ר בגדי כהונה לא היו עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג וכדכתיב מעשה אורג. והקשה הגרא"י מאי קמ"ל פשיטא הרי כתוב מעשה אורג. ותירץ דשמא הכוונה לבית יד שלהם שהיה נעשה בפנ"ע ואחר כך היו מחברין אותו וקמ"ל דהוא נמי מעשה אורג. ועיין יומא עב: וצ"ע.

נתגעלו אין מכבסין. וטעמו משום דאין עניות במקום עשירות. ויש לחקור האם דין זה הוא דווקא בנפסלו מחמת טינופם וכדנתיא לעיל יח: מטושטשים פסולין. או"ד בכל גוונא אין מכבסין אותן. וכן אותה חקירה יש לחקור בכלי הקודש שניקבו דאין מתקנין אם איירי רק באופן שנפסלו. ועיין במשנה למלך פ"א מכלי המקדש הי"ד.

פה:

ת"ר מעיל וכו' ומביא ע"ב זגין ותולה בהן ל"ו בצד זה ול"ו בצד זה. ועיין פירש"י דתולה הפעמון בצד הרימון וכן פירש על התורה שמות כ"ח לג' לד'. בתוכם סביב ביניהם סביב ועיין שם רמבן פסוק לא דפליג. והקשה דאם כן מדוע עשו את הרימונים חלולים שיעשה אותם כמין תפוחי זהב והקשה הגרא"י דמגליה לרמב"ן דצריכים לשמש לכולם דלמא כך היא צורתם.

עוד הקשה הרמב"ן דלדעת רש"י היה צריך לפרש במה יתלה אותם ולכן הכריע הרמב"ן דהם היו בתוכם ממש. ועיין רמב"ן שמות ל"ט כא.

ותולה בהן. והנה גירסת הגמרא דידן ותולה בהן וזהו כהרמב"ן אמנם הגירסא בשיטה אות ג דתולה בו וזהו מתייחס למעיל וכו' רש"י.

והנה עיין בחומש שמות לט כה ויעשו פעמוני זהב טהור ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים והקשה הגרי"ד דבשלמא לדעת הרמב"ן אתי שפיר אלא לדעת רש"י קשה דמדוע נחשב שהפעמונים בתוך הרימונים ולא הרימונים בתוך פעמונים כיוון דהם סביב.

והנה מצינו מחלוקת בצורת המעיל. דהרמב"ם פ"ט מכלי המקדש ה"ג הכריע דהמעיל נחלק לשני כנפים ממול הגרון עד למטה כדרך המעילים ואינו מחובר אלא כנגד הגרון בלבד.

אמנם עיי"ש בראב"ד דהשיג עליו ומשמעות השגתו שסבר דהיה עשוי כשמלה והיה מחובר כולו ולא היה לו כלל כנפים. ועיין רמב"ן שמות כח לא. שכתב כשיטת הרמב"ם וביאר דהמקור הוא מסוגייתנו דהיו תלויים לו לו מצד זה ולו מצד זה ואם היה עשוי כשמלה לא יתכן שיש לו צדדים.

אמנם עיין ברש"י בסוגייתנו ד"ה מצד זה דמשמע שיטה רביעית דהיה עשוי כציצית וזה מה שפירש רש"י מלפניו ומאחוריו.

והנה אם נאמר דלא כולו היה מחובר שייך לדון דבתחילת כל כנף היה רמון ובזה יתקיים דין הפעמונים בתוך הרימונים אלא דהקשה הגרי"ד דאם כן ייצא דהיה יותר רימונים מפעמונים ולכאורה הדין הוא דמנינם שווה דאע"ג דבגמרא רק הוזכר מנין הפעמונים מכל מקום ברור דכן הוא מנינים. ועיין בקרית ספר שם על הרמב"ם. פ"ט מכלי המקדש.

והגרי"ד דן עוד. דשמא נאמרה הלכה בעשייה דקודם תולים את הרימונים ואז תולים את הפעמונים ועיין שם ברמב"ם ה"ד.

שם. מהו המקור של התנא דהיה שבעים ושניים פעמונים והנה בקרי"ס שהובא לעיל כתב דהוי הלכה למשה מסיני אמנם בספר הישר לר"ת מובא דיליף דבר זה מזה עצמו שיש שבעים ושנים נגעים.

למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגרי כהונה צ"ב דבשלמא בעלמא שפיר מקשינן למה נסמכה אלא דהכא שפיר נסמכה דהרי קרבנות ובגדי כהונה שייכא ההדדי בעצם.

ב' דברים לא מצינו כפרה בקרבנות ומצינו כפרה במקום אחר וכו' ולשה"ר מקטורת. ויל"ע דלכאורה קטורת שבמקדש יש לה דין קרבן. ואפשר שהתורה מכפר של הלשה"ר אינו משום הקרבן שבה אלא בעצם וכדחזינן באהרן בפרשת קטורת שמוזכר ויתן את הקטורת ויכפר על העם ושם לא הוי קרבן.